

ACTES DES QUATRIÈMES ASSISES DE LA COOPÉRATION DÉCENTRALISÉE FRANCO-ARMÉNIENNE

29 ET 30 JUIN 2022

ՖՐԱՆՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՊԱԿԵՆՏՐՈՆԱՑՎԱԾ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԶՈՐՐՈՐԴ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԻ ԱՄՓՈՓՈՒՄ

29 ԵՎ 30 ՀՈՒՆԻՍԻ, 2022 ԹՎԱԿԱՆ

SOMMAIRE

Journée du 29 Juin	Page 4
1. Ouverture	Page 5
2. Réformes territoriales en France et en Arménie	Page 13
3. Restitution des ateliers	Page 32
4. Dîner et célébration de trente années de coopération	Page 46
Journée du 30 Juin	Page 47
5. Séance finale et perspectives	Page 48
6. Déclaration conjointe	Page 68

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

29-ր հունիսի	Էջ 4
1. Բացում	Էջ 5
2. Տարածքային բարեփոխումները Փրանսիայում և Հայաստանում	Էջ 13
3. Քննարկումներ աշխատանքային խմբերում	Էջ 32
4. Ընթրիք և հանդիսություն՝ նվիրված երեսնամյա համագործակցությանը	Էջ 46
30-ր հունիսի	Էջ 47
5. Եզրափակիչ նիստ և հեռանկարներ	Էջ 48
6. Համատեղ հայտարարություն	Էջ 68

**JOURNÉE DU
29 JUIN 2022**

29 ՀՈՒՆԻՍԻՒՒՄ, 2022 Ռ.

1

OUVERTURE ԲԱՅՈՒՄ

M. Bruno Bernard, Président de la Métropole de Lyon.

Ces Assises sont le fruit de 30 ans d'amitié et de coopération franco-arménienne, et de 30 ans de coopération entre Lyon et Erevan. Elles s'inscrivent également dans la solidarité française, après les événements tragiques survenus en Artsakh durant la guerre des 44 jours, en 2020, et dans la solidarité lyonnaise, à travers l'attribution, par la Ville et la Métropole de Lyon, d'une subvention pour aider les hôpitaux de Erevan qui ont accueilli les blessés de ce conflit, tout en continuant d'accompagner les victimes de la pandémie de Covid-19.

Le territoire lyonnais joue un rôle important dans l'histoire de l'amitié franco-arménienne. Nous faisons vivre cette amitié à travers ces Assises franco-arméniennes, qui sont l'occasion d'échanger sur nos expériences et sur les priorités à long terme de nos coopérations.

Lyon coopère avec Erevan depuis 1992 et nous nous apprêtons à renouveler notre convention de coopération. La Métropole de Lyon et ses communes restent aussi auprès de la communauté arménienne pour entretenir la mémoire du génocide du peuple arménien. L'ancien député-maire de Villeurbanne, Jean-Paul Bret, a contribué à l'adoption de la loi de 2001 de reconnaissance du génocide arménien.

Պարոն Բրունո Բերնար, Լիոնի մետրոպոլիայի նախագահ:

Այս համաժողովը ֆրանս-հայկական 30-ամյա բարեկամության և համագործակցության և Լիոնի և Երևանի միջև 30-ամյա համագործակցության արգասիքն է: Այն նաև ֆրանսիական համերաշխության մաս է կազմում՝ 2020թ. 44-օրյա պատերազմի ժամանակ Արցախում տեղի ունեցած ողբերգական իրադարձություններից հետո և Լիոնի կողմից ցուցաբերված համերաշխության շրջանակներում՝ Լիոն քաղաքի և մետրոպոլիայի կողմից՝ պատերազում վիրավորված անձանց ընդունած Երևանի հիվանդանոցներին օգնելու համար դրամաշնորհ տրամադրելու միջոցով՝ շարունակելով աջակցել Covid-19 համաճարակի զոհերին:

Լիոնի տարածաշրջանն իր կարևոր դերն ունի ֆրանս-հայկական բարեկամության պատմության մեջ: Այս բարեկամությունը մենք կյանքի ենք կոչում ֆրանս-հայկական այս համաժողովի միջոցով, որը հնարավորություն է տալիս փոխանակելու մեր փորձը և մեր համագործակցության երկարաժամկետ առաջնահերթությունները:

Լիոնը համագործակցում է Երևանի հետ 1992 թվականից, և մենք պատրաստվում ենք երկարաձգել համագործակցության պայմանագիրը: Լիոնի մետրոպոլիան և իր համայնքերը հայկական համայնքի կողքին են՝ հայ ժողովրդի ցեղասպանության հիշատակը հարգելու համար: Վիլյորբանի նախկին պատգամավոր-քաղաքապետ Ժան-Պոլ Բրեն նպաստել է Հայոց ցեղասպանության ճանաչման վերաբերյալ 2001 թվականի օրենքի ընդունմանը:

Mme Sonia Zdorovtsoff, Présidente du groupe-pays Arménie de Cités Unies France (CUF) et Adjointe au Maire de Lyon, déléguée aux Relations, à la coopération et à la solidarité internationales

La Présidente du groupe-pays remercie l'ensemble des personnes qu'elle a rencontrées au cours de son déplacement en Arménie en mars dernier, et qui se sont par la suite activement mobilisées pour ces Quatrième Assises de la coopération décentralisée franco-arménienne, que la Ville et la Métropole de Lyon sont honorées d'accueillir. Elle salue le travail et les efforts de (feu) Patrick Devedjian, son prédécesseur à la tête du groupe pays Arménie, et rappelle son investissement tout particulier en faveur de l'agriculture durable dans la région du Tavoush.

Elle présente le réseau Cités Unies France, association rassemblant les collectivités territoriales françaises qui agissent à l'international.

Au sein de CUF, le groupe-pays Arménie, créé en 2011, rassemble des collectivités françaises coopérant avec des territoires arméniens. Ce groupe a un véritable rôle à jouer pour redonner de l'élan à la coopération franco-arménienne, ralentie ces dernières années du fait d'un contexte difficile, marqué par la guerre des 44 jours, la pandémie de Covid-19 et leurs conséquences. Ces Assises sont l'occasion de donner une nouvelle impulsion à la coopération décentralisée franco-arménienne, à l'aune de ces changements et nouveaux enjeux.

- **Տիկին Սոնյա Չորովցովա**, Ֆրանսիայի միավորված քաղաքներ ընկերության (CUF) հայաստանյան խմբի նախագահ, Լիոնի քաղաքապետի՝ միջազգային կապերի, համագործակցության և համերաշխության հարցերով տեղակալ :
- Հայաստանյան խմբի նախագահը շնորհակալություն է հայտնում բոլոր այն անձանց, ում հանդիպել է անցյալ տարվա մարտին Հայաստան կատարած իր այցի ընթացքում, և ովքեր այնուհետ ակտիվ ներգրավվել են Ֆրանս-հայկական ապակենտրոնացված համագործակցության չորրորդ համաժողովի նախապատրաստական շրջանում, որը Լիոն քաղաքը և Մետրոպոլիան պատիվ ունեն հյուրընկալել: Նա ողջունում է հայաստանյան խումբը գլխավորած իրեն նախորդած Պատրիկ Դեվեջյանի աշխատանքն ու ջանքերը, և հիշեցնում վերջինիս ներդրումը հատկապես Տավուշի մարզում կայուն գյուղատնտեսության զարգացման համար :
- Նա ներկայացնում է Ֆրանսիայի միավորված քաղաքներ ցանցը, որը միջազգային համագործակցություն ունեցող ֆրանսիական տեղական համայնքները համախմբող ընկերություն է :
- Ֆրանսիայի միավորված քաղաքներ ընկերության հայաստանյան խումբը ստեղծվել է 2011 թվականին և միավորում է Հայաստանի տեղական մարմինների հետ համագործակցող ֆրանսիական համայնքները: Այս խումբը մեծ աշխատանք պետք է կատարի ֆրանս-հայկական համագործակցությանը նոր շունչ հաղորդելու համար, որի ակտիվությունը նվազել է վերջին տարիների բարդ իրավիճակների հետևանքով, որոնց թվում հարկ է նշել 44-օրյա պատերազմը, Կովիդ-19-ի համաճարակը և դրանց հետևանքները: Այս համաժողովը համատեղ մտորելու հնարավորություն է՝ որոշելու, թե ինչ ուղղությամբ ենք ցանկանում տանել բոլոր այս փոփոխությունների առնչությամբ գործող մեր համագործակցությունը: Այս համաժողովը լավ առիթ է նոր լիցք հաղորդելու ֆրանս-հայկական ապակենտրոնացված համագործակցությանը՝ հաշվի առնելով փոփոխությունները և նոր մարտահրավերները:

M. Emin Yeritsyan, Président de l’Union des Communes d’Arménie (UCA).

Le Président de l’UCA remercie la France et les collectivités territoriales pour l’aide et le soutien qu’elles ont apporté à l’Arménie au moment de la guerre des 44 jours. La coopération décentralisée apporte une valeur ajoutée à la relation bilatérale franco-arménienne ; elle contribue au rapprochement des deux pays par la personnalisation de cette relation, à travers les territoires. Les Assises qui nous réunissent aujourd’hui sont l’occasion de mettre en lumière des thèmes importants qui ont un impact sur ces coopérations, notamment les dernières réformes territoriales en Arménie et en France, qui pourraient nourrir le développement futur des relations de territoires à territoires. Ces coopérations ne sont pas seulement le témoignage d’une amitié franco-arménienne, elles sont réellement vectrices de développement pour nos territoires. L’occasion nous est donnée d’avoir de plus grandes ambitions et d’ouvrir de nouveaux horizons.

Պարոն Էմին Երիցյան, Հայաստանի համայնքների միության նախագահ (UCA):

Հայաստանի համայնքների միության նախագահը շնորհակալություն է հայտնում Ֆրանսիային և տեղական մարմինների ներկայացուցիչներին՝ 44-օրյա պատերազմի օրերին Հայաստանին ցուցաբերած օգնության և աջակցության համար: Ապակենտրոնացված համագործակցությունը հավելյալ արժեք է բերում ֆրանս-հայկական երկկողմ հարաբերություններին, նպաստում է երկու երկրների մերձեցմանը՝ տեղական մարմինների միջնորդությամբ այս հարաբերությունների անհատականացման միջոցով: Այսօր մեզ միավորող այս համաժողովը առիթ է, որպեսզի լուսաբանենք կարևոր թեմաները, որոնք ազդեցություն ունեն այս համագործակցության վրա, մասնավորապես Հայաստանում և Ֆրանսիայում տեղի ունեցած վերջին տարածքային բարեփոխումները, որոնք կարող են նպաստել տեղական մակարդակով հարաբերությունների հետագա զարգացմանը: Այս համագործակցությունը ոչ միայն ֆրանս-հայկական բարեկամության վկայություն է, այլ նաև տարածքների զարգացման իրական ուղղորդիչ: Մեզ հնարավորություն է տրված ցուցաբերել ավելի մեծ հավակնություններ և բացել նորանոր հորիզոններ:

Mme Hasmik Tolmajyan, Ambassadrice d'Arménie en France.

La coopération décentralisée est un des socles des relations privilégiées qui lient la France et l'Arménie. Le plus ancien jumelage a un demi-siècle. L'établissement des nombreuses coopérations franco-arméniennes montre la détermination de nos collectivités à se rapprocher, et ce, avant même l'indépendance de l'Arménie, et malgré le poids du rideau de fer. Il y a encore de nouvelles coopérations qui émergent, comme celle des villes de Mont-de-Marsan et Gyumri, preuve de la vitalité de la relation bilatérale.

La feuille de route économique franco-arménienne, signée en décembre 2021, et le Forum Ambitions France-Arménie qui s'est tenu en mars 2022 sont aussi des cadres privilégiés de coopération et d'action conjointe, sur lesquels les collectivités peuvent s'appuyer.

Madame l'Ambassadrice remercie les participants pour la mobilisation exceptionnelle de la France et des collectivités françaises auprès de l'Arménie lors de la guerre des 44 jours.

Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպան:

Ապակենտրոնացված համագործակցությունը Ֆրանսիային և Հայաստանին կապող առանձնաշնորհյալ հարաբերությունների հիմնասյուներից մեկն է: Քաղաքների միջև բարեկամության ամենահին օրինակը կեղարյա պատմություն ունի: Ֆրանս-հայկական բազմաթիվ համագործակցությունները վկայում են մեր համայնքների մերձեցման վճռականության մասին, սկսած նույնիսկ Հայաստանի անկախացումից առաջ՝ երկաթյա վարագույրի պայմաններում: Մինչ օրս էլ մենք ունենք նոր հիմնադրվող համագործակցություններ, ինչպես օրինակ՝ Մոն-դե-Մարսան և Գյումրին, ինչը ապացույցն է երկկողմ հարաբերությունների կենսունակության:

2021 թվականի դեկտեմբերին ստորագրված ֆրանս-հայկական տնտեսական համագործակցության ճանապարհային քարտեզը և 2022 թվականի մարտին տեղի ունեցած Հավակնություններ՝ Ֆրանսիա-Հայաստան համաժողովը նույնպես համագործակցության և համատեղ գործողությունների կարևոր շրջանակներ են, որոնց վրա կարող են հենվել տեղական իշխանությունները և համայնքները:

Տիկին դեսպանը շնորհակալություն է հայտնում բոլոր մասնակիցներին՝ 44 օրյա պատերազմի օրերին Հայաստանին օժանդակելու նպատակով Ֆրանսիայի և նրա տեղական իշխանությունների բացառիկ համախմբման համար:

Mme Anne Louyot, Ambassadrice de France en Arménie.

La coopération décentralisée contribue fortement à la structuration de la relation bilatérale entre la France et l’Arménie ; elle permet de développer des liens au plus près des réalités des territoires.

Il appartient à la France d’établir un cadre de coopération, de travailler à la stabilité de la région dans laquelle se trouve l’Arménie et à l’établissement d’une paix durable, notamment avec l’Azerbaïdjan. La France, en tant que coprésidente du groupe de Minsk et présidente du Conseil de l’Union Européenne, pour quelques jours encore, y contribue, tout comme elle contribue au développement économique arménien, qui est une dimension de nos relations bilatérales essentielle pour l’Arménie contemporaine.

Il faut s’adapter aux nouvelles réalités arméniennes (réformes économiques et institutionnelles, processus démocratique en cours, nouveaux élus locaux, partenariat renforcé avec l’Union Européenne). De nombreux appels à projets permettent d’apporter un soutien aux collectivités dans leurs coopérations (Direction de l’Action Extérieure des Collectivités Territoriales, Agence Française de Développement).

Տիկին Անն Լույոտ, Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան:

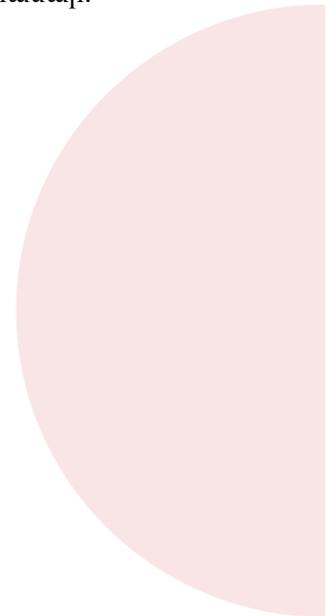
Այսպիսի արժեքները համագործակցությունը մեծապես նպաստում է Ֆրանսիայի և Հայաստանի միջև երկկողմ հարաբերությունների կառուցմանը. այն թույլ է տալիս զարգացնել կապեր, որոնք հնարավորինս մոտ են համայնքների իրողություններին:

Ֆրանսիայի նպատակն է համագործակցության շրջանակ ստեղծել, աշխատանքներ տանել տարածաշրջանի կայունության ուղղությամբ, որտեղ գտնվում է Հայաստանը և կայուն խաղաղություն հաստատելու համար, մասնավորապես Ադրբեյջանի հետ: Ֆրանսիան, որպես Մինսկի խմբի համանախագահ և դեռ մի քանի օր ևս Եվրամիության Խորհրդի նախագահ, նպաստում է դրան, ինչպես և նպաստում է Հայաստանի տնտեսական զարգացմանը, որը մեր երկկողմ հարաբերությունների կարևորագույն չափորոշիչն է ժամանակակից Հայաստանի համար:

Մենք պետք է հարմարվենք հայկական նոր իրողություններին (տնտեսական և հաստատությունների բարեփոխումներ, ընթացող ժողովրդավարական գործընթացներ, նոր ընտրված տեղական մարմիններ, ամրապնդված գործընկերություն Եվրամիության հետ): Համագործակցության շրջանակներում կան բազմաթիվ ծրագրերի մրցույթներ, որոնք տեղական համայնքներին օժանդակելու հնարավորություն են ստեղծում (Տարածքային ստորաբաժանումների արտաքին գործունեության վարչություն, Չարգացման ֆրանսիական գործակալություն):

La formation fait partie des priorités centrales à approfondir dans les coopérations décentralisées (formation de gestionnaires de projets notamment) ; la francophonie est aussi une priorité majeure. Le développement de coopérations dans la région du Syunik, centrale pour la stabilité de l'Arménie, pourrait également être un axe de travail prioritaire.

Վերապատրաստումն այն կարևորագույն առաջնահերթություններից է, որը պետք է խորացվի ապակենտրոնացված համագործակցության շրջանակներում (մասնավորապես՝ ծրագրի ղեկավարների վերապատրաստում), Ֆրանկոֆոնիան ևս շարունակում է մնալ գլխավոր առաջնահերթություններից մեկը: Առաջնահերթ ուղղություններից է համագործակցության զարգացումը Սյունիքի մարզի հետ, որի դերը կարևոր է Հայաստանի կայունության համար:

M. Vatché Terteryan, Vice-ministre de l'Administration territoriale et des Infrastructures d'Arménie.

Chaque édition des Assises renforce nos coopérations et les amène à un niveau plus élevé.

Monsieur le Vice-ministre salue le rôle des associations arméniennes en France, dont la présence est souvent cruciale pour les coopérations franco-arméniennes. La coopération décentralisée est l'un des éléments les plus importants de la relation entre l'Arménie et la France.

Monsieur le Vice-ministre remercie les collectivités territoriales, le Sénat et l'Assemblée nationale pour leur soutien pendant la guerre en Artsakh. Il espère que ces Assises permettront de consolider les liens entre collectivités territoriales et que cela donnera un poids nouveau aux coopérations décentralisées, notamment dans le contexte de la récente signature de la feuille de route économique franco-arménienne. Il faut consolider les évolutions des coopérations.

Պ. Վաչե Տերտերյան, Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների փոխնախարար:

Այսպեսնորոնացված համագործակցությանը նվիրված յուրաքանչյուր համաժողով ամրապնդում է մեր համագործակցությունը՝ այն բարձրացնելով նոր մակարդակի:

Փոխնախարարը բարձր է գնահատում Փրանսիայի հայկական միությունների դերը, որոնց առկայությունը հաճախ վճռական է ֆրանս-հայկական համագործակցության մեջ: Այսպեսնորոնացված համագործակցությունը Հայաստանի և Փրանսիայի միջև հարաբերությունների կարևորագույն տարրերից է:

Փոխնախարարը շնորհակալություն է հայտնում տեղական մարմիններին, Մենատին և Ազգային ժողովին՝ արցախյան պատերազմի ժամանակ ցուցաբերված աջակցության համար: Նա հույս է հայտնում, որ Համաժողովը հնարավորություն կտա ամրապնդել տեղական կառավարման մարմինների միջև հարաբերությունները և, որ այն նոր կշիռ կտա ապակենտրոնացված համագործակցությանը, մասնավորապես վերջերս ստորագրված ֆրանս-հայկական տնտեսական համագործակցության ճանապարհային քարտեզի համատեքստում: Պետք է ամրապնդել տարբեր ոլորտներում համագործակցության զարգացումները:

2

**RÉFORMES
TERRITORIALES EN
FRANCE ET EN ARMÉNIE**

**ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ
ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐ
ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ ԵՎ
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ**

M. Gilbert-Luc Devinaz, Sénateur du Nouveau Rhône et de la Métropole de Lyon, Président du groupe d'amitié France-Arménie du Sénat, membre de la commission de l'aménagement du territoire et du développement durable du Sénat.

Le groupe d'amitié France-Arménie du Sénat est le groupe d'amitié qui réunit le plus de sénateurs et sénatrices. Il participe à une diplomatie parlementaire entre les deux pays. En octobre 2019, une délégation de députés arméniens avait été accueillie en France ; déjà à l'époque, ils avaient fait part aux sénateurs français de leurs inquiétudes vis-à-vis des exercices militaires de la Turquie et de l'Azerbaïdjan.

M. Devinaz évoque la dernière mission qu'il a conduite en Arménie au mois de mai, qui s'est très bien déroulée. Au cours de leur séjour, les représentants du groupe d'amitié ont notamment eu la chance de rencontrer Mme Diana Gasparyan, Maire de Vagharshapat, plus jeune Maire arménienne d'une grande commune, mais aussi le nouveau Président de la République.

Début 2019, les 12 districts d'Erevan ont été fusionnés, créant de fait la communauté d'Erevan. Plusieurs étapes se sont ensuite succédées pour consolider l'autonomie locale en Arménie. Des questions ont émergé au niveau des territoires : fragmentation territoriale et administrative, faible niveau de performance des collectivités locales, ressources financières et humaines limitées, faible niveau d'accès et de qualité des services publics, opportunités limitées en matière de développement territorial.

La réforme territoriale arménienne soulève de nombreuses questions, qui font en partie écho à des questions qui se sont posées (et qui, pour certaines, continuent de se poser) en France, dans le cadre du processus de décentralisation.

Պարոն Ժիրեր-Լյուկ Դըվինազ, Նոր Ռոնի և Լիոնի մետրոպոլիայի սենատոր, Սենատի Ֆրանսիա-Հայաստան բարեկամության խմբի նախագահ, Սենատի տարածքային պլանավորման և կայուն զարգացման հանձնաժողովի անդամ:

Սենատի Ֆրանսիա-Հայաստան բարեկամության խումբն այն բարեկամության խումբն է, որը համախմբում է ամենամեծ թվով սենատորների: Խումբը մասնակցում է երկու երկրների միջև խորհրդարանական դիվանագիտությանը: 2019թ. հոկտեմբերին հայ պատգամավորների պատվիրակությունը հյուրընկալվել է Ֆրանսիայում: Դեռ այդ ժամանակ, նրանք ֆրանսիացի սենատորներին հայտնել են իրենց մտահոգությունը Թուրքիայի և Ադրբեջանի կողմից ձեռնարկված զորավարությունների վերաբերյալ:

Պարոն Դըվինազը խոսել է մայիս ամսին իր գլխավորած պատվիրակության Հայաստան այցի մասին՝ գոհունակություն հայտնելով դրա ընթացքի վերաբերյալ: Այցի ընթացքում բարեկամության խմբի անդամներն առիթ են ունեցել հանդիպելու տիկին Դիանա Գասպարյանի հետ, որը Վաղարշապատի քաղաքապետն է, Հայաստանի խոշոր համայնքներից մեկի ամենաերիտասարդ քաղաքապետը: Հանդիպում է կայացել նաև Հայաստանի նոր Նախագահի հետ:

2019թ. սկզբներին, Երևանի 12 համայնքները միավորվել են, ստեղծվել է մեկ ընդհանուր Երևան համայնքը: Այնուհետև իրար հաջորդող մի քանի փուլերով Հայաստանում ամրապնդվել է տեղական ինքնակառավարման համակարգը: Տարածքային մակարդակում ի հայտ են եկել որոշ խնդիրներ՝ տարածքային և վարչական մասնատվածություն, տեղական իշխանությունների գործունեության թուլյլ մակարդակ, սահմանափակ ֆինանսական և մարդկային ռեսուրսներ, հանրային ծառայությունների մատչելիության և որակի ցածր մակարդակ, տարածքային զարգացման սահմանափակ հնարավորություններ:

Հայաստանի տարածքային բարեփոխումը առաջ բերեց մի շարք հարցեր, որոնք մասամբ արձագանքում են այն հարցերին, որոնք ծագել են (և շարունակում են ծագել) Ֆրանսիայում ապակենտրոնացման գործընթացի շրջանակներում

M. Vatché Terteryan, Vice-Ministre de l'Administration territoriale et des infrastructures d'Arménie.

Processus de décentralisation en Arménie :

- Entre 2009 et 2021, l'Arménie est passée de 915 collectivités à 79 grandes communautés ; le processus d'unification des collectivités a été achevé en 2021. Cette réforme a été proposée pour répondre au manque d'efficacité de certaines politiques publiques menées par les collectivités arméniennes, en raison d'une trop grande fragmentation du territoire.
- Au niveau législatif, la décentralisation des pouvoirs en Arménie a commencé le 16 décembre 2016, avec l'entrée en vigueur de la loi sur l'autonomie locale. Cette loi a conféré aux dirigeants des collectivités des pouvoirs décentralisés, notamment dans les domaines de la protection de la population des situations d'urgence, de l'organisation de la protection civile, de la santé, de la culture, des sports, de la protection sociale, de l'agriculture et du tourisme.

Պարոն Վաչե Տերտերյան, Հայաստանի Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների փոխնախարար:

Ապակենտրոնացման գործընթացը Հայաստանում.

- 2009-2021թթ. ընթացքում Հայաստանը 915 համայնքից անցում է կատարել 79 խոշորացված համայնքի: Համայնքների միավորման գործընթացն ավարտվել է 2021 թվականին: Այս բարեփոխումն առաջարկվել էր հայկական տեղական իշխանությունների կողմից իրականացվող պետական քաղաքականության որոշ հատվածների արդյունավետության բացը լրացնելու նպատակով, ինչը տարածքի չափից ավելի մասնատվածության հետևանք էր:
- Օրենսդրական մակադակով, Հայաստանում կառավարման մարմինների ապակենտրոնացումը սկսվել է 2016 թվականի դեկտեմբերի 16-ին՝ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքի գործողության մեջ մտնելով: Այս օրենքը համայնքների ղեկավարներին տվեց ապակենտրոնացված լիազորություններ, մասնավորապես արտակարգ իրավիճակների պայմաններում՝ բնակչության պաշտպանության, քաղաքացիական պաշտպանության կազմակերպման, առողջապահության, մշակույթի, սպորտի, սոցիալական պաշտպանության, գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտներում:

Objectifs des réformes :

- Permettre aux collectivités de capter davantage de financements et d'améliorer la pertinence des investissements réalisés ;
- Améliorer l'offre et la qualité des services publics ;
- Renforcer les capacités des collectivités pour résoudre les problèmes locaux ;
- Favoriser le développement économique local et améliorer la vie des habitants.

Présentation de quelques solutions innovantes mises en place dans les collectivités :

- Mise en place d'un système électronique unifié pour la collecte des impôts locaux ;
- Création de bureaux de service aux citoyens ;
- Développement d'un système d'apprentissage à distance du Ministère de l'administration territoriale et des infrastructures ;
- Renforcement de la participation publique à l'autonomie locale : vote par SMS, diffusion en ligne des réunions du Conseil communautaire, sites internet, e-services...

Բարեփոխումների նպատակը.

- Տեղական իշխանություններին հնարավորություն տալ ներգրավելու ավելի շատ ֆինանսաական միջոցներ և բարելավելու կատարված ներդրումների արդյունավետությունը,
- բարելավել հանրային ծառայությունների մատուցումն ու որակը,
- Հզորացնել համայնքների կարողությունները՝ տեղական խնդիրները լուծելու նպատակով,
- նպաստել տեղական մակարդակում տնտեսության զարգացմանը և բարելավել բնակիչների կյանքը:

Համայնքներում ներդրված մի քանի նորարարական լուծումների ներկայացում.

- տեղական հարկերի հավաքագրման միասնական էլեկտրոնային համակարգի ստեղծում,
- քաղաքացիների համար սպասարկման գրասենյակների ստեղծում,
- տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության հեռավար ուսուցման համակարգի ստեղծում,
- տեղական ինքնակառավարմանը հասարակության մասնակցության ուժեղացում. SMS քվեարկություն, համայնքի ավագանու նիստերի առցանց հեռարձակում, ինտերնետային կայքեր, էլեկտրոնային ծառայություններ և այլն:

M. Gilbert-Luc Devinaz :

La France, comme l'Arménie, a connu d'importantes réformes territoriales depuis les premières grandes lois de décentralisation en 1982.

L'autonomie locale a beaucoup évolué depuis et fait encore l'objet de débats intenses chez les élus locaux.

Peut-on identifier des similitudes entre les enjeux de réforme en France et en Arménie ?

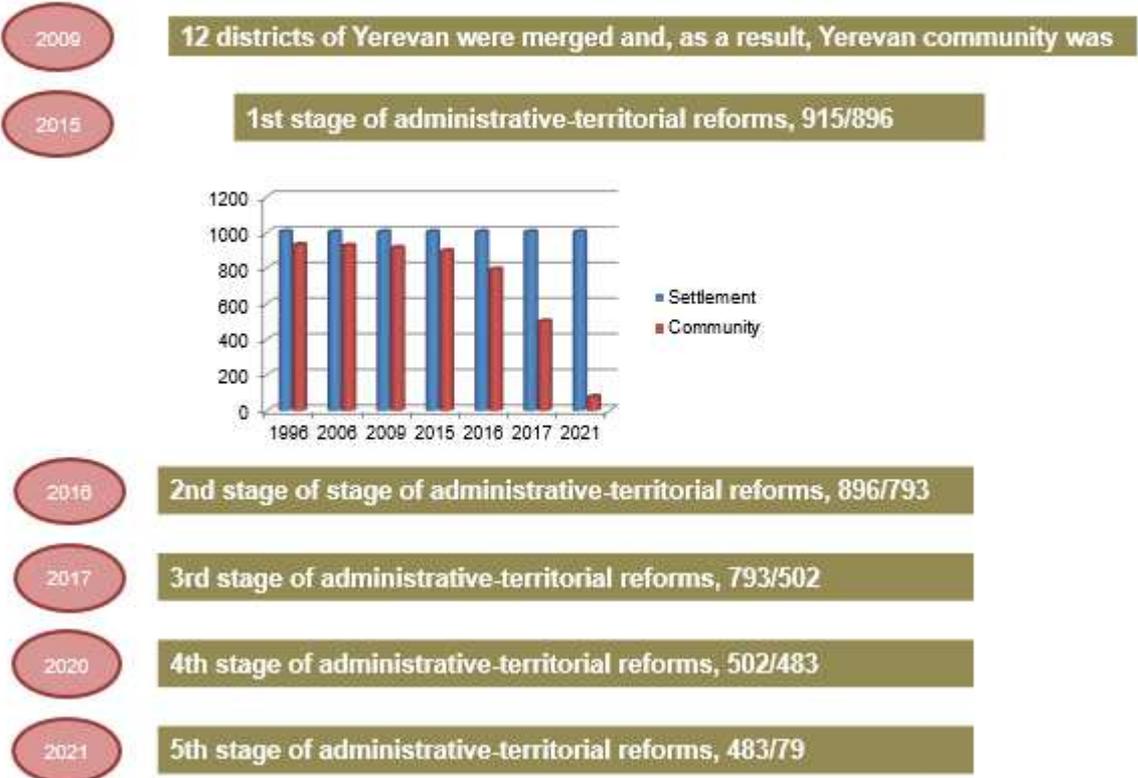
Պարոն Ժիլբեր-Լյուկ Դրվինազ.

Ֆրանսիայում, ինչպես և Հայաստանում տեղի են ունեցել խոշոր տարածքային բարեփոխումներ 1982թ. ապակենտրոնացման մասին առաջին կարևորագույն օրենքներից հետո:

Այդ ժամանակից տեղական ինքնակառավարումը մեծ զարգացում է սպրեղ և դեռևս բուն քննարկումների առարկա է ընտրված տեղական ներկայացուցիչների միջև:

Կարո՞ղ ենք արդյոք նմանություններ գտնել Ֆրանսիայի և Հայաստանի բարեփոխումների մարտահրավերների առումով

Administrative-Territorial Structure

M. François Charlottin, Chef du bureau des structures territoriales eu sein de la sous-direction des compétences et institutions locales (Direction générale des collectivités locales, Ministère chargé des collectivités territoriales).

Même si les contextes sont différents, on peut observer des ressemblances entre la France et l'Arménie en matière de réforme territoriale. En France, les réformes se font selon deux axes : une axe de décentralisation, c'est-à-dire l'octroi aux collectivités territoriales de nouvelles compétences, et un axe plus récent (essentiellement depuis 2010) de rationalisation du paysage local. La réforme lancée ces dernières années par le gouvernement arménien semble s'inscrire elle aussi dans un mouvement de rationalisation.

En France, parmi les dernières lois qui ont apporté des changements significatifs, on peut citer la loi du 16 décembre 2010, qui visait la simplification de l'intercommunalité, avec l'objectif d'adhésion de l'ensemble des communes à une intercommunalité en 2014, la suppression de la clause générale de compétence des départements et des régions, et une incitation à la relance des fusions de communes.

Պարոն Ֆրանսուա Շարլոտեն, տեղական իրավասությունների և հաստատությունների ենթատնօրինության տարածքային կառույցների գրասենյակի ղեկավար (Տեղական կառավարման մարմինների գլխավոր տնօրինություն, Տարածքային կառավարման հարցերով նախարարություն):

Զնայած համատեքստերը տարբեր են, Ֆրանսիայի և Հայաստանի տարածքային բարեփոխումներում կարելի է դիտարկվել նմանություններ: Ֆրանսիայում բարեփոխումներն իրականացվում են երկու առանցքների շուրջ՝ ապակենտրոնացում, այսինքն՝ տեղական իշխանություններին նոր լիազորությունների տրամադրում և երկրորդը, որն ավելի նոր է (հիմնականում 2010թ. սկսած)՝ տեղական լանդշաֆտի արդյունավետ օգտագործում: Հայաստանի կառավարության կողմից վերջին տարիներին ձեռնարկված բարեփոխումը կարծես թե նույնպես արդյունավետության բարձրացման է միտված:

Ֆրանսիայում նշանակալի փոփոխություններ բերած օրենքների թվում պետք է նշել 2010թ. դեկտեմբերի 16-ի օրենքը, որի նպատակը միջհամայնքային համագործակցության պարզեցումն էր՝ նպատակ ունենալով 2014թ. բոլոր համայնքները միավորել՝ միջհամայնքային համագործակցության մարմնին անդամակցելու միջոցով, վերացնելով դեպարտամենտների և շրջանների իրավասության մասին ընդհանուր դրույթը և խրախուսելով համայնքային միաձուլումների վերսկսումը:

En 2014, la loi de Modernisation de l'action publique et d'affirmation des métropoles (MAPTAM) a poursuivi une logique de rationalisation et d'amélioration des capacités locales, notamment à travers la création des métropoles (nouvelles catégories d'intercommunalités) pour dynamiser les neuf agglomérations les plus importantes en dehors de Paris, Lyon et Marseille.

- 2014թ. «Հանրային գործունեության արդիականացման և մետրոպոլիաների հաստատման մասին» օրենքը ուներ տեղական կարողությունների արդյունավետության բարձրացման և բարելավման տրամաբանություն, մասնավորապես՝ մետրոպոլիաների (միջհամայնքային միավորման նոր տեսակ) ստեղծման միջոցով խթանելու համար Փարիզից, Լիոնից և Մարսելից բացի ինը ամենամեծ ագլոմերացիաները:

Why Administrative-Territorial Reforms in Armenia?

- **Territorial and administrative fragmentation**
- **Low level of performance of local authorities**
- **Limited resources (human, financial, etc.)**
- **Low level of access and quality of services at the local level**
- **Limited opportunities for territorial development**
- **Limited opportunities for decentralization**

En 2015, la France passe de 22 à 13 régions. La loi portant Nouvelle organisation territoriale de la république (NOTRE) prolonge cette logique de rationalisation, avec la confirmation de la suppression de la clause générale de compétence des départements et des régions, un plan de regroupement des intercommunalités, et l'organisation de « blocs de compétences cohérents ».

La loi Engagement et proximité de 2019 tend à revaloriser la place des communes, grâce à plusieurs mesures : un pacte de gouvernance entre les communes et leur intercommunalité, une meilleure représentation des maires de petites communes au sein des instances intercommunales, ou encore la possibilité d'ajuster les périmètres qui n'auraient pas fonctionné en ouvrant à des scissions d'intercommunalités.

Ce mouvement se poursuit par la loi relative à la différenciation, à la décentralisation, à la déconcentration et à la simplification (loi 3DS), permettant des assouplissements selon deux axes : l'ouverture plus significative à la différenciation territoriale des normes (dans le respect du principe d'égalité, possibilité d'adopter des règles spécifiques selon les réalités locales) et un assouplissement dans le partage des rôles entre les communes et les intercommunalités dans plusieurs domaines (voirie, cimetière, eau et assainissement, tourisme).

2015 թվականին Ֆրանսիան իր 22 շրջանը վերակազմավորեց 13 շրջանի: Հանրապետության նոր տարածքային կազմակերպման մասին օրենքը շարունակում է արդյունավետության բարձրացման այս տրամաբանությունը՝ հաստատելով դեպարտամենտների և շրջանների իրավասության մասին ընդհանուր դրույթի վերացումը, միջհամայնքային վերախմբավորման ծրագիրը և «իրավասությունների համանման բաժինների» կազմակերպումը :

2019թ. «Պարտավորության և հարևանության» օրենքի նպատակն էր վերաարժևորել համայնքների տեղը հետևյալ միջոցներով՝ կառավարման համաձայնագիր համայնքների և նրանց միջհամայնքային համագործակցության մարմնի միջև, փոքր համայնքների ղեկավարների լավագույն ներկայացվածություն միջհամայնքային համագործակցության մարմնում և նաև շրջանակների ճշգրտման հնարավորություն, որոնք չեն աշխատել միջհամայնքային տարածայնությունների հետևանքով:

Այս շարժումը շարունակվում է տարբերակման, ապակենտրոնացման, կենտրոնացվածության վերացման և պարզեցման մասին օրենքով (3DS օրենք), որը ճկունության հնարավորություն է տալիս երկու գլխավոր ուղղություններով. Նշանակալիորեն բաց լինել չափորոշիչների տարածքային տարբերակման հանդեպ (հարգելով հավասարության սկզբունքը, տեղական իրողություններին համապատասխան առանձնահատուկ կանոնակարգեր ընդունելու հնարավորությամբ), և մեղմացումներ համայնքներ և միջհամայնքային համագործակցության մարմնի միջև գործառույթների բաշխման գործընթացում մի քանի ոլորտներում (ճանապարհներ, գերեզմանատներ, ջրամատակարարում և կոյուղի, զրոսաշրջություն):

De manière générale, les réformes territoriales doivent nécessairement être pensées dans la durée, dans un dialogue avec les élus locaux, avec des possibilités d'assouplissements et d'ajustements des dispositifs. Cette remarque peut s'appliquer à la situation française comme à la situation arménienne.

Ընդհանուր առմամբ, տարածքային բարեփոխումները պետք է անայսման դիտարկվեն երկարաժամկետ հեռանկարում, տեղական մարմիններում ընտրված անձանց հետ երկխոսության միջոցով, ճկունության և շտկումների հնարավորություններով: Այս դիտարկումը կիրառելի է ինչպես Ֆրանսիայի, այնպես էլ Հայաստանի պարագայում :

The enlarged communities of Armenia

M. Gilbert Luc Devinaz :

Quelles sont les bénéfices, du point de vue des collectivités territoriales arméniennes, de la mise en place de ces réformes : une meilleure efficacité de la dépense publique, la mise en place de services publics de plus grande qualité ?

Պարոն ժիլբեր Լյուկ Դրվինազ.

Որո՞նք են այս բարեփոխումների իրականացման առավելությունները հայկական տեղական իշխանությունների տեսանկյունից. պետական ծախսերի լավագույն արդյունավետություն, ավելի որակյալ հանրային ծառայությունների ստեղծում:

Y a-t-il, au contraire, des points de vigilance ?

Եվ ընդհակառակը, որո՞նք են զգոնություն պահանջող կետերը:

M. Emin Yeritsyan , Président de l’Union des Communes d’Arménie.

Il y a des convergences entre les réformes territoriales en France et en Arménie. L’Arménie connaît déjà un certain degré de décentralisation et le gouvernement central prévoit d’octroyer de nouvelles compétences aux collectivités locales. La petite taille de la majorité des collectivités arméniennes était un frein à ce processus de transfert de compétences. La définition de nouveaux ensembles territoriaux arméniens était une étape essentielle pour la suite des réformes de décentralisation en Arménie. Les collectivités françaises ont un rôle à jouer pour aider leurs partenaires. La réduction du nombre de collectivités arméniennes permettra un meilleur équilibre dans les rapports entre collectivités arméniennes et françaises.

Grâce à la réforme en Arménie, le nombre de personnel administratif dans les collectivités va augmenter, ce qui favorisera un meilleur exercice des nouvelles compétences octroyées. Cela facilitera aussi les formations et l’ancrage du changement du système électoral. La culture pluripartiste, qui existe en France au niveau local, est encore peu présente au sein des collectivités arméniennes, même si plusieurs partis sont représentés dans les conseils municipaux.

Պարոն Էմին Երիցյան, Հայաստանի համայնքների միության նախագահ

Փրանսիայի և Հայաստանի տարածքային բարեփոխումներում կան նմանություններ: Հայաստանն արդեն ունի որոշակի աստիճանի ապակենտրոնացում և կենտրոնական կառավարությունը ծրագրում է նոր լիազորություններ տրամադրել տեղական իշխանություններին: Հայկական համայնքների մեծամասնության փոքր լինելը խոչընդոտ էր հանդիսանում իրավասությունների փոխանցման այս գործընթացում: Հայաստանի նոր տարածքային միավորումների սահմանում կարևորագույն քայլ էր Հայաստանում ապակենտրոնացման բարեփոխումների հետագա ընթացքի համար: Փրանսիական տեղական իշխանությունները մեծ դեր կարող են ունենալ իրենց գործընկերներին օգնելու հարցում: Հայկական համայնքների թվի կրճատումը թույլ կտա հավասարակշռություն հաստատել հայ և ֆրանսիական համայնքների միջև հարաբերություններում:

Հայաստանում տեղի ունեցած բարեփոխումների շնորհիվ, համայնքերում կավելանա վարչական աշխատողների թիվը, ինչը կնպաստի տրված նոր իրավասությունների լավագույնս կատարմանը: Սա կհեշտացնի նաև վերապատրաստումները, ինչպես նաև ընտրական համակարգում փոփոխությունների ամրագրումը: Տեղական մակարդակում Փրանսիայում առկա բազմակուսակ-ցականության մշակույթը դեռևս քիչ է ներկա հայկական տեղական իշխանություններում, չնայած որ բազմաթիվ կուսակցություններ են ներկայցված քաղաքային խորհուրդներում:

Cette réforme dotera les collectivités de davantage de moyens humains et financiers, y compris pour faire vivre les coopérations décentralisées. Pour cela, il faudra développer dans les collectivités la création de services de relations internationales, avec des personnes (idéalement francophones) qui assureront un suivi des coopérations.

Այս բարեփոխումը համայնքները կապահովի ավելի շատ մարդկային և ֆինանսական միջոցներով հնարավորություն ստեղծելով նաև ապակենտրոնացված համագործակցության համար: Դրա համար, տեղական մարմիններում անհրաժեշտ է ստեղծել միջազգային կապերի ծառայություններ, ներգրավելով անձանց (ցանկալի է՝ ֆրանսախոս), ովքեր կգրադվեն համագործակցության հարցերով:

Il faudrait augmenter la qualité et la quantité des coopérations décentralisées avec la France, et, au niveau local, développer des dynamiques de réseau, afin d'intégrer davantage d'acteurs locaux arméniens dans les coopérations.

Անհրաժեշտ է ավելացնել Ֆրանսիայի հետ ապակենտրոնացված համագործակցության որակը և քանակը, իսկ տեղական մակարդակում զարգացնել ցանցի դինամիկան՝ համագործակցության մեջ ավելի շատ տեղական հայ ներկայացուցիչների ներգրավելու համար:

M. Gilbert Luc Devinaz :

La France va fêter les quarante ans du début de sa décentralisation.

Պարոն Ժիլբեր Լյուկ Դըվինազ.

Ֆրանսիան շուտով տոներու է իր ապակենտրոնացման հիմնադրման քառասունամյակը:

Aujourd'hui, peut-on dire que l'organisation territoriale française offre une réponse satisfaisante face à la complexité des défis rencontrés au niveau local ?

Կարո՞ղ ենք այսօր ասել, որ Ֆրանսիայի տարածքային կառուցվածքը գոհացուցիչ կերպով համապատասխանում է տեղական մակարդակում հանդիպող մարտահրավերների բարդությանը:

M. Michel Soulas, Directeur Général Adjoint à la Métropole de Lyon.

Les grands principe du service public « à la française » sont :

- le principe de mutabilité, c'est-à-dire l'adaptation du service public aux besoins des usagers, qui est un enjeu majeur de nos jours ;
- la continuité du service public ;
- l'égalité des usagers devant le service public.

La réponse aux besoins s'est complexifiée : les problèmes tendant à être de plus en plus transversaux, ils appellent des réponses globales, faisant interagir de nombreux acteurs. De plus, l'urgence est devenue la norme et non l'exception. Pour les collectivités françaises, la gestion du temps devient une question centrale et l'accélération du changement se traduit par une nouvelle exigence : l'agilité des réponses des collectivités et leur capacité à les adapter en fonction de l'évolution des besoins.

Il y a une symétrie entre réformes territoriales et réformes de l'État : l'administration préfectorale a un rôle important à jouer, mais l'État n'a pas encore tiré toutes les conséquences de l'affaiblissement de sa présence territoriale.

L'action publique fait l'objet d'une régulation satisfaisante, dans le souci de prise en compte des interdépendances et des conflits potentiels.

Պարոն Միշել Սուլա, Լիոնի մետրոպոլիայի գլխավոր տնօրենի տեղակալ

Ֆրանսիական ձևով հանրային ծառայության գլխավոր սկզբունքներն են.

- շարժունակության սկզբունքը, այսինքն՝ հանրային ծառայության հարմարեցումն օգտատերերի կարիքներին, որը մեր օրերի գլխավոր մարտահրավերներից է,
- հանրային ծառայության անխափանությունը,
- հանրային ծառայության առջև օգտատերերի հավասարությունը

Կարիքներին արձագանքելն ավելի բարդ է դարձել. խնդիրներն ավելի ու ավելի տարաբնույթ են դառնում, դրանք պահանջում են ամբողջական պատասխաններ՝ ենթադրելով բազմաթիվ սուբյեկտների փոխգործակցություն: Հարկ է նշել նաև, որ հրատապությունը դարձել է նորմա և ոչ թե բացառություն: Ֆրանսիայի տեղական իշխանությունների համար ժամանակի կառավարումը դառնում է կենտրոնական խնդիր, և փոփոխությունների արագացումը վերածվում է նոր պահանջի՝ տեղական իշխանությունների արձագանքների արագաշարժություն և փոփոխվող կարիքներին համապատասխանելու կարողություն:

Տարածքային բարեփոխումների և պետական բարեփոխումների միջև կա համաչափություն. պրեֆեկտուրալ ադմինիստրացիան կարևոր դեր ունի խաղալու, սակայն պետությունը դեռևս չի գիտակցել նրա տարածքային ներկայության թուլացման բոլոր հետևանքները:

Հանրային գործողությունները բավարար կերպով կարգավորվում են՝ հաշվի առնելով փոխկապակցվածությունները և հնարավոր հակամարտությունները:

Une nouvelle problématique a émergé au cours des dernières décennies, celle de la participation citoyenne. De plus en plus de personnes, et notamment des jeunes, se désintéressent de l'action publique, car elle s'est complexifiée, ce qui a eu pour conséquence d'éloigner les citoyens des décisions publiques.

Վերջին տասնամյակների ընթացքում ի հայտ է եկել մեկ այլ խնդիր, այն է՝ քաղաքացու մասնակցությունը: Շատ մարդիկ, մասնավորապես երիտասարդները, կորցնում են հետաքրքրությունը հանրային գործողությունների նկատմամբ, քանի որ այն դարձել է ավելի բարդ, ինչը հանգեցրել է քաղաքացիների հեռացմանը հանրային որոշումներից:

Actuellement, il y a environ 35 000 communes en France. Avec la généralisation des intercommunalités, l'intégration des acteurs réduit les risques de conflits et favorise une meilleure efficience des politiques publiques menées. Mais cette intégration entraîne aussi des difficultés, car elle conduit à la création de structures plus importantes, plus lourdes, et dont l'agilité peut être remise en cause. Il faut trouver l'équilibre entre coopération et intégration.

Ներկայում Ֆրանսիայում կա մոտ 35000 բնակավայր: Միջհամայնքային համագործակցության ամբողջականացման հետ, սուբյեկտների ներգրավումը նվազեցնում է հակամարտությունների ռիսկը և նպաստում է հանրային քաղաքականության արդյունավետությանը: Սակայն այս ներգրավումն իր հետ բերում է նաև դժվարություններ, քանի որ այն տանում է դեպի ավելի կարևոր, ավելի ծանր կառույցների ստեղծմանը, որի հմտությունը /ճկունությունը/ կարող է կասկածի տակ դրվել: Անհրաժեշտ է հավասարակշռություն հաստատել համագործակցության և ներգրավման միջև:

M. Gilbert Luc Devinaz :

Qu'est-ce que les changements évoqués jusqu'à présent peuvent apporter aux coopérations décentralisées ?

De quelle manière les coopérations peuvent-elles prendre en compte les nouveaux enjeux de développement local arménien ?

Պարոն Ժիլբեր Լյուկ Դրվինազ.

Ի՞նչ կարող են տալ մինչ այժմ նշված փոփոխությունները սպալկենտրոնացված համագործակցությանը:

Ինչպե՞ս կարող է համագործակցությունը հաշվի առնել Հայաստանի տարածքային զարգացման նոր մարտահրավերները:

Community administrative services provided by Citizen Service Offices in Armenia

- Issuance of references

- Issuance of permissions

- Calculation and/or collection of property tax

- Calculation and/or collection of land tax

- Calculation and/or collection of rent payments

- Calculation and/or collection of local duties

- Calculation and/or collection of garbage collection fees

- Acceptance of applications and letters

- Providing information and responding to applications and letters

- Data accounting

- Delivery of information

- Provision of consultation

- Dissemination of decisions of the Council and Mayor

- Registration of the reception with the Mayor

- On-line services

Delivery of about 60 public services since July 2019

Mme Marie Rodriguez, animatrice du partenariat PNUD (Programme des Nations Unies pour le Développement) – DAECT (Direction de l'Action Extérieure des Collectivités Territoriales).

Depuis 2013, le PNUD entretient des relations avec les collectivités territoriales grâce à l'initiative *Articulation des réseaux territoriaux* du PNUD, qui vise à renforcer le travail sur la gouvernance locale. Le *Nouveau plan stratégique 2022-2025* du PNUD souhaite renforcer l'appui au développement local, en travaillant encore davantage avec les collectivités territoriales.

Ce plan met en avant six domaines stratégiques (Pauvreté et inégalités, Gouvernance, Résilience, Environnement, Énergie, Égalité des genres), dans lesquels l'expertise territoriale française est forte. L'objectif, pour les collectivités étrangères, est de profiter de la mise en cohérence des actions de coopérations décentralisées françaises et des actions multilatérales portées par le PNUD.

Il s'agira de faire émerger des projets conjoints pilotes qui pourront être accompagnés financièrement par la DAECT. Pour cette phase pilote, sept pays sont ciblés par le PNUD, dont l'Arménie, en raison des liens nombreux et forts entretenus par les collectivités territoriales françaises et arméniennes.

Տիկին Մարի Ռոդրիգեզ՝ ՄԱՉԾ
(Միացյալ Ազգերի Չարգացման ծրագիր) ղեկավար- Տեղական մարմինների արտաքին համագործակցության վարչություն.)

2013թվականից ՄԱՉԾ-ն համագործակցում է տեղական իշխանությունների հետ՝ ՄԱՉԾ-ի «Տարածքային ցանցերի ձևավորում» նախաձեռնության միջոցով, որի նպատակն է ուժեղացնել տեղական ինքնակառավարման ուղղված աշխատանքները: ՄԱՉԾ-ի 2022-2025թվականների նոր ռազմավարական ծրագիրը նպատակ ունի ուժեղացնել տարածքային զարգացմանն ուղղված աջակցությունը՝ ավելի շատ աշխատելով տեղական իշխանությունների հետ:

Այս ծրագիրն առաջնայնություն է տալիս վեց ռազմավարական ոլորտների (աղքատություն անհավասարություն, կառավարում, կայունություն, շրջակա միջավայր, էներգետիկա, գենդերային հավասարություն), որոնցում մեծ դեր ունի Ֆրանսիական տարածքային փորձառությունը: Օտարերկրյա տեղական իշխանությունները նպատակ պետք է հետապնդեն օգուտ քաղել Ֆրանսիայի ապակենտրոնացված համագործակցության և ՄԱՉԾ-ի բազմակողմ գործողություններից:

Խոսքը գնում է համատեղ փորձական ծրագրերի իրականացման մասին, որոնք կարող են ֆինանսական աջակցություն ստանալ Տեղական իշխանությունների արտաքին գործունեության հարցերով վարչությունից: Այս փորձական փուլի համար ՄԱՉԾ-ի կողմից յոթ երկրներ են թիրախավորվել, այդ թվում՝ Հայաստանը՝ Ֆրանսիայի և Հայաստանի տարածքային մարմինների բազմաթիվ և ամուր կապերի շնորհիվ:

M. Armen Chilingaryan, responsable du Bureau du PNUD en Arménie.

Le PNUD œuvre en Arménie depuis trente ans et pourvoit des solutions concrètes et centrées sur l’humain, dans le but de contribuer au développement du pays, tout en l’aidant à atteindre les Objectifs du Développement Durable.

Le PNUD encourage les processus de regroupement des communes arméniennes et leur développement par le renforcement de leurs capacités.

Principales activités de coopération :

- Appui aux réformes institutionnelles et législatives ;
- Amélioration des services communaux ;
- Développement des capacités techniques et humaines des communes ;
- Promotion de la participation des femmes et des jeunes et de leur implication dans la prise de décision ;
- Mise en place d’un système de gestion du transport intercommunal ;
- Renforcement des connaissances et des capacités en matière de sécurité humaine.

En ce qui concerne l’intégration des femmes et des jeunes pour un développement local innovant, le PNUD contribue au renforcement de leur participation à la vie politique, en portant une attention particulière à leur participation et à leur représentation dans le processus de développement communal.

Պարոն Արմեն Չիլինգարյան, Հայաստանում ՄԱԶԾ գրասենյակի պատասխանատու:

ՄԱԶԾ-ն Հայաստանում գործում է արդեն երեսուն տարի և տրամադրում է հստակ և մարդակենտրոն լուծումներ՝ նպատակ ունենալով նպաստել երկրի զարգացմանը՝ միաժամանակ օգնելով հասնելու Կայուն զարգացման նպատակներին:

ՄԱԶԾ-ն նպաստում է Հայաստանում համայնքների միավորման գործընթացին և դրանց զարգացմանը՝ կարողությունների զարգացման միջոցով:

Համագործակցության հիմնական գործունեությունը

- Աջակցություն ինստիտուցիոնալ և օրենսդրական բարեփոխումներին,
- Համայնքային ծառայությունների բարելավում,
- Համայնքների տեխնիկական և մարդկային կարողությունների զարգացում,
- Կանանց և երիտասարդների մասնակցության խթանում և ներգրավվածություն որոշումների կայացման գործում,
- Միջհամայնքային տրանսպորտի կառավարման համակարգի ստեղծում,
- Գիտելիքների և կարողությունների զարգացում մարդկային անվտանգության առումով:

Ինչ վերաբերում է տեղական նորարարական զարգացման գործում կանանց և երիտասարդների ներգրավմանը, ՄԱԶԾ-ն նպաստում է քաղաքական կյանքում նրանց մասնակցության ակտիվացմանը՝ հատկապես ուշադրություն դարձնելով համայնքային զարգացման գործընթացում նրանց մասնակցությանը և ներկայացվածությանը:

Le PNUD contribue de plusieurs façons au développement des capacités d'adaptation aux changements climatiques, tant au niveau communal que national. Toujours en coopération avec les collectivités territoriales, le PNUD promeut la croissance économique globale des communes, leur revitalisation et la création d'emplois par des approches innovantes. Enfin, le PNUD contribue au développement des capacités de gestion des risques de catastrophe et au renforcement de la résilience des communes.

- ՄԱՉԾ-ն տարրեր եղանակներով նպաստում է կլիմայական փոփոխություններին հարմարվելու կարողությունների զարգացմանը՝ ինչպես համայնքային, այնպես էլ ազգային մակարդակներում: Տեղական իշխանությունների հետ մշտական համագործակցություն պահպանելով, ՄԱՉԾ-ն նորարար մոտեցումների միջոցով խթանում է համայնքների ընդհանուր տնտեսական աճը, դրանց վերածնմանը և աշխատատեղերի ստեղծմանը: Ի վերջո, ՄԱՉԾ-ն նպաստում է աղետների ռիսկերի կառավարման կարողությունների զարգացմանը և համայնքների կայունության ամրապնդմանը:

Le PNUD propose deux pistes d'action :

ՄԱՉԾ-ն առաջարկում է գործողությունների երկու ուղղություն.

- développer une plateforme de coopération entre la France, l'Arménie et le PNUD, pour favoriser l'échange d'informations, le partage d'expertise, la cohérence entre les projets divers ;
- ստեղծել համագործակցության հարթակ Ֆրանսիայի, Հայաստանի և ՄԱՉԾ-ի միջև, ինչը կնպաստի տեղեկատվության փոխանակմանը, փորձի փոխանակմանը, տարրեր նախագծերի միջև փոխկապակցվածությանը,
- en collaboration avec les partenaires français et arméniens, développer des programmes de subvention et mettre en œuvre des projets communs, en particulier dans certains domaines prioritaires.
- համագործակցելով ֆրանսիացի և հայ գործընկերների հետ, կազմել դրամաշնորհային ծրագրեր և իրականացնել համատեղ ծրագրեր, մասնավորապես որոշ առաջնահերթ ոլորտներում:

Conclusion par M. Gilbert Luc Devinaz :

En France comme en Arménie, on constate des difficultés pour parvenir à une organisation à même de respecter, d'une part, ce qui relève de la proximité et, d'autre part, ce qui relève de la stratégie. Cela peut créer des tensions, pourtant il est essentiel de parvenir à trouver un équilibre entre les deux. Plusieurs intervenants ont souligné la question de la démocratie : les réformes sont-elles faites pour ou contre les citoyens ? La solution serait peut-être plutôt de les mener avec les citoyens. Cela doit être une réelle préoccupation pour les élus locaux.

Եզրափակում Պարոն Ժիլբեր Լյուկ Դըվինագի կողմից.

Փրանսիայում, ինչպես և Հայաստանում, կան դժվարություններ՝ հասնելու այնպիսի կազմակերպվածության, որտեղ կպահպանվեն թե հարևանությունը, թե ռազմավարությունը: Մա կարող է առաջացնել լարվածություն, սակայն կարևոր է հավասարակշռություն գտնել այս երկու կետերում: Մի քանի բանախոսներ ընդգծեցին ժողովրդավարության հարցը՝ բարեփոխումներն արվում են հոգուտ քաղաքացիների՞, թե՛ դեմ: Որպես լուծում կարող է հանդիսանալ դրանք քաղաքացիների հետ համատեղ իրականացնելը: Մա կարող է լուրջ մտահոգություն հանդիսանալ ընտրված տեղական պաշտոնյաների համար:

3

RESTITUTION DES
ATELIERS

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ
ԽՄԲԵՐՈՒՄ

ATELIER VILLES INTELLIGENTES (SMARTCITIES) ET DURABLES
piloté par la ville d'Issy-les-Moulineaux, Children of Armenia Found (COAF), CUF

ԽՆԵԼԱՅԻ ԵՎ ԿԱՅՈՒՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐ (ՄՍԱՐԹ ՔԱՂԱՔՆԵՐ) ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԽՈՒՄԲ
Համակարգվել է Իսսի-լե-Մուլինո քաղաքի, Հայաստանի մանուկներ հիմնադրամի (ՔՈԱՖ), Ֆրանսիայի միավորված քաղաքների կողմից:

Il existe beaucoup de définitions différentes de la « smart city ». L’objectif de l’atelier était de montrer comment ce concept pouvait être mis au service des habitants, avec une volonté de partir des besoins, des usages, pour construire une approche « smart city ».

La fondation COAF a présenté le projet qu’elle met en œuvre dans le village rural de Debet : une transformation spectaculaire du village, sur cinq ans, avec l’objectif de redynamiser le village et d’encourager les jeunes à y rester. De son côté, Issy-les-Moulineaux a mis en avant son expérience : depuis 25 ans, la Ville mise sur le numérique pour son développement économique. Ces dernières années, Issy-les-Moulineaux opère une réorientation de cette stratégie, pour se concentrer davantage sur la lutte contre les changements climatiques. Enfin, la Ville de Lyon est intervenue, notamment pour rappeler l’importance de toujours prendre en compte, dans les stratégies liées à la « smart city » les impacts environnementaux et surtout sociétaux.

La prise en compte de ces impacts environnementaux et sociétaux est en effet une question essentielle. Le secteur numérique est, par exemple, très émetteur de gaz à effet de serre (3 à 4% des émissions mondiales). Il faut donc laisser davantage de place à la sobriété numérique. D’un point de vue sociétal, il y a une certaine méfiance des citoyens vis-à-vis des nouvelles technologies (notamment en ce qui concerne la protection des données personnelles). Le rôle des collectivités est de mettre en place un climat de confiance, en rassurant les citoyens et en étant exemplaires dans la manière dont les services numériques sont conçus et utilisés.

Գոյություն ունեն «խելացի քաղաքի» բազմաթիվ սահմանումներ: Աշխատանքային խմբի նպատակն էր ցույց տալ, թե ինչպես կարող է այս հայեցակարգը ծառայեցվել ի շահ բնակիչների՝ ցանկանալով սկսել կարիքներից և օգտագործումից՝ կառուցելու «խելացի քաղաքի» մոտեցումը:

ՔՈԱՖ հիմնադրամը ներկայացրեց Դեբետ գյուղում իր կողմից իրականացվող ծրագիրը. հինգ տարվա ընթացքում գյուղի տպավորիչ վերափոխում, որի նպատակն է վերակենդանացնել գյուղը և խրախուսել երիտասարդներին մնալ այնտեղ: Իսսի-լե-Մուլինոն իր հերթին ներկայացրեց իր փորձը. 25 տարի ի վեր քաղաքը զարգացնում է թվային ուղղությունը՝ տնտեսական զարգացում ապահովելու համար : Վերջին տարիներին Իսսի-լե-Մուլինոն այս ռազմավարությունը վերափոխել է և այժմ կենտրոնացել է կլիմայի փոփոխության դեմ պայքարի վրա: Վերջում հանդես եկավ Լիոն քաղաքը՝ մասնավորապես հիշեցնելով, պետք է «խելացի քաղաքի» ռազմավարություններում հաշվի առնել բնապահպանական և հատկապես հասարակության վրա ազդեցության ասպեկտները:

Շրջակա միջավայրի և հասարակության վրա ազդեցությունը հաշվի առնելը առանցքային հարց է: Օրինակ, թվային ոլորտը ջերմոցային էֆեկտով գազերի արտանետման բարձր ցուցանիշ ունի (համաշխարհային արտանետումների 3-4%-ը): Հետևաբար պետք է ավելի շատ տեղ հատկացնել թվային չափավորությանը: Հասարակական տեսակետից, քաղաքացիների մոտ նոր տեխնոլոգիաների նկատմամբ առկա է որոշակի անվստահություն (հատկապես անձնական տվյալների պաշտպանության հետ կապված): Տեղական իշխանությունների դերն է ձևավորել վստահության մթնոլորտ՝ համոզելով քաղաքացիներին և հանդես գալով որպես թվային ծառայությունների մշակման և օգտագործման մոդել:

Les collectivités doivent aussi se préoccuper de la sécurité des outils numériques qu'elles utilisent, qui peuvent faire l'objet de cyberattaques. Enfin, il est indispensable, lorsque l'on met en place des services numériques, de prendre en compte la question de l'accès de toute la population à ses services, y compris de personnes en situation de handicap, ou ne possédant pas de matériel informatique. La question de l'illectronisme est en effet centrale et les collectivités territoriales doivent intégrer la lutte contre l'apparition de laissés-pour-compte du numérique dans leurs politiques publiques.

La participation citoyenne, autre sujet majeur, a fait l'objet de nombreux échanges. Plusieurs villes arméniennes, dont Erevan, ont fait part de leur attachement à cette question de participation citoyenne et ont partagé leurs expériences (majoritairement infructueuses) de lancement de budgets participatifs. Les villes de Massis, Villeurbanne et Goris se demandent comment impliquer davantage les citoyens dans les prises de décisions.

La coopération décentralisée peut favoriser les échanges de bonnes pratiques en matière de « smart city », avec une grande diversité de méthodologies et d'approches, adaptées aux différents contextes sur le terrain. La Ville de Paris a donné des exemples d'actions concernant des écoles maternelles et primaires, soulignant le fait que les dispositifs de participation citoyenne ne devaient pas être réservés uniquement aux adultes.

Տեղական ինքնակառավարման մարմինները պետք է նաև մտահոգված լինեն իրենց կողմից օգտագործվող թվային գործիքների անվտանգությամբ, որոնք կարող են ենթարկվել կիբեռհարձակումների: Ի վերջո, թվային ծառայությունների ստեղծման ժամանակ անհրաժեշտ է հաշվի առնել ողջ բնակչության, այդ թվում՝ հաշմանդամություն ունեցող կամ համակարգչային տեխնիկա չունեցող անձանց հասանելիության հարցը: Անգրագիտությունն իրապես կենտրոնական տեղ է զբաղեցնում, և տեղական ինքնակառավարման մարմինները պետք է պայքար մղեն հանրային քաղաքականության մեջ առկա թվային մնացորդների դեմ :

Քաղաքացիների մասնակցությունը՝ ևս մի կարևոր թեմա, շատ քննարկումների առարկա է դարձել: Հայաստանի բազմաթիվ քաղաքներ, այդ թվում՝ Երևանը, տեղեկացրեցին իրենց հետաքրքրվածությունը քաղաքացիների մասնակցության այս հարցում և կիսվեցին իրենց (հիմնականում անարդյունավետ) փորձով՝ քաղաքացիների մասնակցության բյուջեի մեկնարկման հարցում: Մասիս, Վիլյորբան և Գորիս քաղաքները դիտարկում են, թե ինչպես ավելի ակտիվորեն ներգրավեն քաղաքացիներին՝ որոշումների կայացման գործընթացում:

Ապակենտրոնացված համագործակցությունը նպաստում է «ամառ թաղաքների» լավագույն փորձի փոխանակմանը՝ տեղական տարբեր պայմաններին հարմարեցված մեթոդաբանությունների և մոտեցումների զանազանությամբ: Փարիզ քաղաքը մանկապարտեզների և տարրական դպրոցների գործունեության օրինակներ է բերել՝ ընդգծելով, որ քաղաքացիների մասնակցության համակարգը չպետք է սահմանափակվի միայն չափահասներով:

La question du développement durable, et plus largement de la transition écologique, incontournable, a été abordée mais insuffisamment et doit rester une piste de discussion majeure.

Կայուն զարգացման և ավելի լայն իմաստով էկոլոգիական փոխաերպման հարցը, որն անխուսափելի է, բավարար չափով չի արծարծվել և պետք է մնա որպես ծավալուն քննարկման առարկա:

Ces différents axes peuvent faire l'objet de coopérations entre collectivités françaises et arméniennes, avec un échange de savoir-faire et d'expertises.

Այս տարբեր առանցքային ոլորտները կարող են դառնալ ֆրանսիական և հայկական տեղական իշխանությունների միջև համագործակցության առարկա՝ հմտությունների և փորձառության փոխանակման հնարավորություն ստեղծելով:

ATELIER DÉVELOPPEMENT RURAL ET AGRICULTURE
département des Hauts-de-Seine, région du Tavouch, Agronov

Գյուղական շրջանների և գյուղատնտեսության զարգացման հարցերով աշխատանքային խումբ
Օ դը Սեն դեպարտամենտ, Տավուշի մարզ, Ագրոնով

Des réformes territoriales sont menées par l'État arménien et il n'est pas encore possible d'en voir tous les effets. On sent cependant quelques difficultés du côté des collectivités arméniennes pour prendre en main leurs compétences dans le domaine agricole, même si certaines collectivités s'en saisissent très bien. Côté français, on sait l'importance de ce domaine pour nombre de collectivités, et l'expertise française du monde rural et de l'agriculture a toute sa place dans des coopérations décentralisées.

Հայաստանի կառավարությունը իրականացնում է տարածքային բարեփոխումներ և այսօր դեռևս հնարավոր չէ տեսնել դրա բոլոր արդյունքները : Նկատելի է սակայն, որ հայկական համայնքները որոշակի դժվարություններ ունեն հարմարվելու գյուղատնտեսության ոլորտում իրենց իրավասություններին, անգամ եթե որոշ համայնքներ բավական արդյունավետ են յս առումով : Ֆրանսիական կողմի առումով, այս ոլորտի կարևորությունն ակնհայտ է բազմաթիվ համայնքների համար, հետևաբար՝ ապակենտրոնացված համագործակցության շրջանակներում գյուղատնտեսության և գյուղական համայնքների զարգացման ֆրանսիական փորձն իր կարևոր տեղն ունի :

Le développement des infrastructures collectives est un élément central pour l'irrigation, notamment pour développer certaines cultures à haute valeur ajoutée et renforcer la sécurité alimentaire. Les besoins sont identifiés mais les services ne sont pas encore présents.

Կոլեկտիվ ենթակառուցվածքների զարգացումը կարևոր նշանակություն ունի ռոռզման համակարգի համար, մասնավորապես՝ բարձրարժեք որոշ կուլտուրաների մշակման և սննդի անվտանգության ամրապնդման առումով : Կարիքները գնահատված են, սակայն համապատասխան ծառայությունները դեռևս չեն ձևավորվել :

Il faut développer et renforcer la formation professionnelle dans le domaine agricole en Arménie, parce qu'elle concourt à l'attractivité du métier et limite l'exode rural, qui reste un élément de fragilité des territoires ruraux arméniens, comme dans d'autres pays.

Պետք է Հայաստանում ամրապնդել և զարգացնել գյուղատնտեսության ոլորտում մասնագիտական կրթությունը, քանի որ այդ կերպ մասնագիտությունն ավելի գրավիչ կդառնա և կսահմանափակվի գյուղական վայրերից բնակչության արտահոսքը : Վերջին հանգամանքը Հայաստանում գյուղական համայնքների խոցելիության կարևոր տարր է, ինչպես այլ երկրներում :

La coopération décentralisée permet d'échanger savoirs et savoir-faire. Il y a, en Arménie, un besoin fort de structurer la filière agricole, et notamment d'accompagner les paysans qui souhaitent se rassembler dans des organisations, par exemple en développant des outils pour les y aider.

Ապակենտրոնացված համագործակցությունը հնարավորություն է տալիս փոխանակել գիտելիք և հմտություններ: Հայաստանում առկա է գյուղատնտեսության ոլորտը կառուցակարգելու մեծ կարիք, մասնավորապես անհրաժեշտություն կա աջակցելու այն գյուղացիներին, ովքեր ցանկանում են միավորվել կազմակերպությունների ներքո, օրինակ՝ ստեղծելով գործիքներ նրանց օգնելու նպատակով:

Pour les collectivités arméniennes, l’atelier a permis de comprendre l’utilité de prioriser deux types d’actions :

Les actions contribuant au développement des produits alimentaires de base, afin d’assurer la souveraineté et la sécurité alimentaires du pays ;

les actions contribuant au développement de produits à haute valeur ajoutée, via des zones d’appellation, la viticulture, et tout ce qui concourt à augmenter la valeur des productions.

Il convient néanmoins de prendre en compte les limites de ce modèle et l’importance de l’exportation.

Les échanges ont permis de souligner l’importance des petites fermes et des productions locales, éléments qui peuvent renforcer la sécurité alimentaire et servir de lieux d’échanges et de socialisation. Toutes ces dimensions (circuits courts, contact humain, transformation, commercialisation) intéressent les jeunes Arméniens et les motivent à faire perdurer leurs activités dans le monde rural.

Les collectivités françaises ont noté les réticences des agriculteurs arméniens vis-à-vis du fonctionnement en coopératives ; il faudra trouver un modèle adapté.

La question de la revalorisation des terres incultes en Arménie a aussi été évoquée. Il existe en la matière une expertise française qui peut être mobilisée.

Հայկական համայնքների համար սեմինարը հնարավորություն տվեց հասկանալ երկու տեսակի գործողությունների առաջնահերթության կարևորությունը.

Հիմնական պարենային ապրանքների զարգացմանը նպաստող գործողություններ՝ երկրի պարենային ինքնիշխանության և անվտանգության ապահովման նպատակով.

գործողություններ, որոնք նպաստում են բարձր ավելացված արժեք ունեցող ապրանքների զարգացմանը՝ տեղանվան գոտիների, խաղողագործության և այլ ամենի, ինչը նպաստում է արտադրության արժեքի բարձրացմանը:

Այնուամենայնիվ, կարևոր է հաշվի առնել այս մոդելի սահմանները և արտահանման կարևորությունը:

Քննարկումներն ընդգծեցին փոքր տնտեսությունների և տեղական արտադրության կարևորությունը, տարրեր, որոնք կարող են ամրապնդել պարենային անվտանգությունը և ծառայել որպես փոխանակման և սոցիալականացման վայրեր: Այս բոլոր չափումները (ուղղակի վաճառք, մարդկային շփում, մշակում, շուկայավարում) հետաքրքրում են հայ երիտասարդներին և դրդում նրանց շարունակել իրենց գործունեությունը գյուղական աշխարհում:

Ֆրանսիական համայնքները նշել են հայ ֆերմերների վերապահումները կոոպերատիվներում աշխատելու նկատմամբ. անհրաժեշտ կլինի գտնել համապատասխան մոդել:

Բարձրացվեց նաև Հայաստանում չմշակվող հողերի վերագնահատման հարցը: Այս ոլորտում կա ֆրանսիական փորձ, որը կարող է կիրառվել:

ATELIER TOURISME
plateforme AFRAT et IRAPA

Չրոսաշրջության հարցերով
աշխատանքային խումբ
IRAPA և AFRAT հարթակներ

L'atelier tourisme a été l'occasion d'ouvrir des réflexions sur la manière dont des projets de développement touristique, écotouristique et de randonnée peuvent devenir un élément de développement local, de mutualisation et de coopération, aussi bien en France qu'en Arménie.

L'ensemble des participants ont confirmé un intérêt partagé pour le tourisme et l'écotourisme, avec l'envie de mettre en œuvre des projets qui incluent la société civile, en particulier les jeunes, qui s'adressent tout autant aux touristes arméniens qu'internationaux et qui favorisent les liens entre villes et campagnes.

Չրոսաշրջության հարցերով աշխատանքային խումբը հնարավորություն տվեց անդրադառնալու, թե ինչպես կարող են զրոսաշրջության, էկոտուրիզմի և արշավային զրոսաշրջության զարգացման ծրագրերը դառնալ տեղական զարգացման, ինչպես նաև երկկողմանի փոխօգնության և համագործակցության տարր, ինչպես Ֆրանսիայում, այնպես էլ Հայաստանում:

Բոլոր մասնակիցները հաստատեցին իրենց ընդհանուր հետաքրքրությունը զրոսաշրջության և էկոտուրիզմի առումով ցանկություն հայտնելով իրականացնել ծրագրեր, որոնք կներգրավեն քաղաքացիական հասարակությանը, մասնավորապես՝ երիտասարդներին, որպես թիրախ ունենալով ինչպես հայ, այնպս էլ՝ միջազգային զրոսաշրջիկներին և որոնք կնպաստեն քաղաքաների և գյուղերի կապերի զարգացմանը :

Quatre axes de vigilance ont été soulignés :

- Assurer la pérennité des financements (collectivités territoriales, fonds internationaux, ministères)
- Accompagner les professionnels du tourisme à travers des formations et des partages de compétences
- Intégrer la population locale dès le début des projets et mobiliser la société civile
- Travailler en réseau et de manière partenariale.

Կարևորվել են զգոնության չորս ոլորտներ.

- Ապահովել ֆինանսավորման կայունությունը (տեղական իշխանություններ (ՏԻ), միջազգային հիմնադրամներ, նախարարություններ),
- Աջակցել զբոսաշրջության ոլորտի մասնագետներին՝ վերապատրաստման և հմտությունների փոխանակման միջոցով,
- Ծրագրի մեկնարկի հենց սկզբից ներգրավել համայնքների բնակչությանը և մոբիլիզացնել քաղաքացիական հասարակությանը,
- Աշխատել ցանցային և գործընկերային ձևաչափով:

Trois perspectives ont été évoquées :

- Élargir les logiques de mutualisation : entre pairs, entre collectivités territoriales, entre acteurs publics et privés, entre opérateurs et experts techniques, que ce soit en matière de culture, tourisme, francophonie ou d'autres domaines
- Développer des projets fédérateurs avec l'ensemble de ces acteurs, par exemple autour de projets de randonnée, au bénéfice des villages et populations locales, et permettant de valoriser des projets réalisés dans le cadre des différentes coopérations bilatérales (gouvernance décloisonnée, feuille de route commune)
- Privilégier les projets ayant trait au tourisme durable : perspectives d'accompagnement et de financement avec le MEAE français ou encore l'AFD

Նշվեցին երեք հեռանկարներ.

- Ընդլայնել փոխհամագործակցության տրամաբանությունը՝ գործընկերների,, տեղական համայնքների, պետական և մասնավոր դերակատարների, օպերատորների և տեխնիկական փորձագետների միջև, լինի դա մշակույթի, զբոսաշրջության, ֆրանսախոսների կամ այլ ոլորտում:
- Չարգացնել բոլոր այս դերակատարների մասնակցությամբ միացյալ ծրագրեր, օրինակ արշավային ծրագրերի շուրջ՝ ի շահ գյուղերի և տեղի բնակչության, նաև՝ հնարավորություն տալով արժևորել իրականացված ծրագրերը տարբեր երկկողմ համագործակցության շրջանակներում (ապարաժանմունքային կառավարում, համատեղ ճանապարհային քարտեզ):
- Նախապատվությունը տալ կայուն զբոսաշրջության ուղղվածություն ունեցող ծրագրերին, ինչը հեռանկար կատեղծի Փրանսիայի Եվրոպայի և արտաքին գործերի նախարարության և Փրանսիական զարգացման գործակալության կողմից ֆինանսավորում ստանալու համար :

En conclusion des ateliers, les intervenants et participants ont pu constater que la situation des jeunes, des tout jeunes aux jeunes actifs, est un enjeu réel des coopérations décentralisées, notamment par rapport à la problématique de la désertion des zones rurales. La question de la formation professionnelle est un élément crucial pour leur permettre de développer une activité professionnelle et de vivre de leur travail sans quitter leurs territoires.

Աշխատանքային խմբերի քննարկումները եզրակացության հանգեցին, որ երիտասարդների համախմբումը՝ շատ երիտասարդից մինչև ակտիվ երիտասարդ, իրական մարտահրավեր է այս համագործակցության համար, հատկապես գյուղական համայնքների լքվածության խնդրի հետ կապված: Մասնագիտական կրթության մարտահրավերը կարևորագույն տարր է, որը նրանց հնարավորություն կտա մասնագիտական աշխատանքով զբաղվել և ապրուստի միջոցներ ստեղծել իրենց աշխատանքով՝ չլքելով իրենց բնակության վայրը :

L'importance des partenariats multiples entre acteurs de différentes natures a été soulignée, qu'il s'agisse des États, des collectivités territoriales, des associations, du secteur privé ou d'autres acteurs. Enfin, les participants ont insisté sur la nécessité d'impliquer la population dans les projets développés, dès leur conception et jusqu'à leur réalisation, pour en améliorer les résultats, l'impact et la pérennité.

Ընդգծվել է տարբեր դերակատարների միջև բազմազան գործընկերային կապեր ստեղծելու կարևորությունը՝ պետությունների, տեղական իշխանության մարմինների, ընկերությունների, մասնավոր հատվածի կամ այլ դերակատարների միջև: Վերջապես, մասնակիցները մեծապես կարևորեցին իրականացվող ծրագրերում բնակչությանը ներգրավելու անհրաժեշտությունը՝ սկսած դրանց գաղափարից մինչև իրականացում, որպեսզի բարելավվեն ծրագրերի արդյունքները, ազդեցությունը և տևողությունը:

4

**DÎNER ET
CÉLÉBRATION DE
TRENTE ANNÉES DE
COOPÉRATION**

**ԸՆԹՐԻՔ ԵՎ
ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
30-ԱՄՅԱԿԻ
ՏՈՆՈՒՄ**

La première journée de ces Assises s’est terminée par une soirée conviviale à l’Hôtel de Ville de Lyon, présidée par le Maire de Lyon.

Au cours de la soirée, les participants ont assisté à des représentations de danse et de musique, avec le groupe Nairi, l’ensemble Spitak, la compagnie Hallet Eghayan et la chanteuse Anaïd B. Ils ont aussi pu admirer les céramiques présentées par l’association Muscari, réalisées en Arménie dans les ateliers de la *Family Care Foundation*, avant de prendre place dans le grand salon, pour un dîner orchestré par le chef Alain Alexanian.

A cette occasion, la Ville de Lyon, la Ville de Erevan et toutes celles et ceux présents à ce dîner des Assises ont également célébré le trentième anniversaire de l’établissement de relations diplomatiques entre l’Arménie et la France.

Համաժողովի առաջին օրն ավարտվեց Լիոնի քաղաքապետարանում Լիոնի քաղաքապետի նախագահությամբ կայացած բարեկամական երեկոյով:

Երեկոյի ընթացքում մասնակիցները ներկա գտնվեցին պարային և երաժշտական կատարումներին՝ «Նաիրի» խմբի, «Մպիտակ» համույթի, «Հալլե Եգայան» թատերախմբի և երգչուհի Անաիդ Բ.-ի կատարմամբ: Նրանք նաև հիացան «Մուսկարի» ընկերության կողմից ներկայացված կերամիկական իրերով՝ պատրաստված Հայաստանում *Family Care Foundation*-ի արհեստանոցներում, ապա զբաղեցրին իրենց տեղերը մեծ սրահում՝ խոհարար Ալեն Ալեքսանյանի կողմից կազմակերպված ընթրիքին մասնակցելու համար:

Այս կապակցությամբ, Լիոն և Երևան քաղաքները, ինչպես նաև Համաժողովի առիթով կազմակերպված ընթրիքի բոլոր մասնակիցները տոնեցին Հայաստանի և Ֆրանսիայի միջև դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատման երեսնամյակը:

**JOURNÉE DU
30 JUIN 2022**

30 ՀՈՒՆԻՍԻ, 2022 Թ

5

**SÉANCE FINALE
ET PERSPECTIVES**

**ԵԶՐԱՓՈՒԿ
ՆԻՍՏ ԵՎ
ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ**

INTRODUCTION

Mme Sonia Zdorovtsoff, Présidente du groupe-pays Arménie de Cités Unies France, et **Mme Diana Gasparyan**, Maire de Vagharshapat et présidente du groupe France de l’Union des Communes d’Arménie.

La séance plénière a éclairé sur de nouvelles conditions de coopération entre nos collectivités, notamment via la réforme territoriale que connaissent les collectivités arméniennes. C’est un sujet sur lequel les collectivités françaises et arméniennes pourront continuer à échanger dans le cadre de leurs coopérations, pour enrichir mutuellement leurs approches.

Trois thématiques ont été abordées lors de trois ateliers de travail spécifiques : le développement rural et l’agriculture, le tourisme comme axe de développement durable, et les villes et territoires intelligents et durables, ou « ingénieux », comme cela a pu être dit. Ces thématiques avaient été identifiées bien avant les derniers événements qui ont impactés l’Arménie (guerre des 44 jours) et le monde (pandémie). Elles constituent des défis importants de développement pour l’Arménie.

Néanmoins, il existe d’autres thématiques majeures qui méritent aussi toute notre attention. Deux d’entre elles sont d’ailleurs au cœur de la coopération franco-arménienne : d’une part, la francophonie et la formation professionnelle, et d’autre part, la santé.

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Փրանսիայի միավորված քաղաքներ ասոցիացիայի Հայաստան խմբի նախագահ՝ **տիկին Սոնյա Չորովցով** և Վաղարշապատի քաղաքապետ, Հայաստանի համայնքների միությունում Փրանսիա խմբի նախագահ՝ **Դիանա Գասպարյան**։

Լիագումար նիստի ընթացքում լուսաբանվեցին մեր համայնքների միջև համագործակցության նոր պայմանները, մասնավորապես ներկայում Հայաստանում ընթացող տարածքային բարեփոխումների լույսի ներքո : Այս թեմայի շուրջ Փրանսիայի և Հայաստանի տեղական իշխանությունները կարող են շարունակել կարծիքներ փոխանակել իրենց համագործակցության շրջանակներում՝ փոխադարձաբար հարստացնելով իրենց մոտեցումները։

Երեք հատուկ աշխատանքային խմբերում արծարծվել է երեք թեմա՝ գյուղական շնչանների և գյուղատնտեսության զարգացում, զբոսաշրջությունը որպես կայուն զարգացման առանցք, և խելացի ու կայուն կամ «ինարամիտ» քաղաքներ և տարածքներ: Այս թեմաները սահմանվել էին Հայաստանի վրա (44-օրյա պատերազմ) և աշխարհի վրա (համաճարակ) ազդեցություն գործած վերջին իրադարձություններից շատ առաջ: Դրանք Հայաստանի զարգացման տեսակետից կարևոր մարտահրավերներն են:

Այնուամենայնիվ, կան այլ կարևոր թեմաներ, որոնք արժանի են մեր ուշադրությանը: Դրանցից երկուսը գտնվում են ֆրանս- հայկական համագործակցության կենտրոնում. դրանք են՝ ֆրանկոֆոնիան և մասնագիտական կրթությունը, ինչպես նաև՝ առողջապահությունը:

**FRANCOPHONIE ET
FORMATION
PROFESSIONNELLE**

**ՖՐԱՆԿՈՖՈՆԻԱ ԵՎ
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ**

Mme Armenuhi POGHOSYAN, chef par intérim du département de l'enseignement préliminaire et de la formation professionnelle.

Տիկին Արմենուհի ՊՈՂՈՍՅԱՆ, նախադպրոցական կրթության և ուսուցման վարչության պետի պաշտոնակատար

Objectifs : Membre de l'Organisation Internationale de la Francophonie depuis 2012, l'Arménie mène une politique de développement de l'enseignement du français et de sa culture.

Նպատակները. 2012թ. հանդիսանալով Ֆրանկոֆոնիայի մշազգային կազմակերպության անդամ, Հայաստանը վարում է ֆրանսերեն լեզվի և մշակույթի ուսուցման զարգացման քաղաքականություն:

Actions menées :

Formation des fonctionnaires via l'Alliance Française ;

Accords avec les universités pour développer l'enseignement du français : création d'un département de français à l'université Brusov, cours de français dispensés à l'Université d'Etat de Erevan ;

Իրականացրած գործողություններ.

- Պետական ծառայողների վերապատրաստում Այյանս Ֆրանսեզ կազմակերպության միջոցով;
- Ֆրանսերեն լեզվի ուսուցման զարգացման նպատակով համաձայնությունների ձեռքբերում համալսարանների հետ, Բրյուսովի անվան համալսարանում ֆրանսերենի ամբիոնի ստեղծում, Երևանի պետական համալսարանում ֆրանսերենի դասավանդում;
- Տարրական և միջնակարգ կրթության բնագավառում.
 - Պատրիկ Դևեջյանի անվան քոլեջի ստեղծում.
 - Հայաստան հիմնադրամի և Մշակույթի նախարարության հետ համատեղ գյուղատնտեսության զարգացման ոլորտում մասնագիտական ուսուցում (փորձի և ուսանողների փոխանակմամբ);
 - Համաձայնագրեր 11 դպրոցների հետ ֆրանսերենի ուսուցման վերաբերյալ
- Մասնագիտական կրթություն.
 - Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնի մոդելի ընդլայնում Հայաստանում,

Dans le primaire et secondaire :

Création du collège Patrick Devedjian ;

Formation professionnelle dans le développement agricole avec le Fonds Arménien et le Ministère de la culture (avec échanges d'expertises et d'étudiants) ;

11 écoles sous convention pour l'apprentissage du français ;

Formation professionnelle :

Extension du modèle du CEPFA en Arménie ;

- Ces formations professionnalisantes n'ont qu'un faible écho en Arménie, le gouvernement met donc en place un programme pour faire la promotion de ces formations qui correspondent aux besoins de l'Arménie. Ces projets doivent permettre aux jeunes arméniens de rester dans leurs régions.
- Մասնագիտական ուսուցման այս դասընթացները Հայաստանում փոքր արձագանք ունեն, ուստի կառավարությունը ծրագիր է իրականացնում՝ խթանելու Հայաստանի կարիքներին համապատասխանող այս դասընթացները: Այս ծրագրերը թույլ կտան հայ երիտասարդներին մնալ իրենց բնակության վայրերում:

Deux propositions :

- Avoir une meilleure coopération à tous les niveaux de l'éducation : primaire, secondaire, supérieur ;
- Élargissement du modèle mis en œuvre dans le Tavoush pour la formation professionnelle dans le domaine agricole ; proposition de signer des conventions avec d'autres régions.

Երկու առաջարկ.

- Լավագույնս համագործակցել կրթության բոլոր մակարդակներում՝ տարրական, միջնակարգ, բարձրագույն,
- Գյուղատնտեսության ոլորտում Տավուշում ներդրված մասնագիտական ուսուցման մոդելի ընդլայնում . առաջարկվում է պայմանագրեր կնքել այլ մարզերի հետ :

Mme Gohar GRIGORYAN, Directrice du Centre d'Enseignement Professionnel Franco-Arménien (CEPFA)

Historique : Le Centre d'Éducation Professionnel Franco-Arménien (CEPFA), fondé en 2001, est le fruit d'une coopération multi-acteurs réunissant : les Villes de Erevan et Lyon, le département du Rhône, le Ministère de l'éducation et des sciences de la République d'Arménie, le Ministère du travail, l'association Rhône Arménie Formation Echange, la Société d'Enseignement Professionnelle du Rhône (SEPR).

Objectifs : La mission du CEPFA est d'offrir des formations techniques adaptées aux besoins des entreprises.

Offre de formation : Formations dispensées dans cinq filières : cuisine, pâtisserie, coiffure, couture, prothèses dentaires.

Le CEPFA, comme tous les établissements professionnels d'Arménie, peut bénéficier des programmes Erasmus +.

Տիկին Գոհար ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնի տնօրեն, (CEPFA)

Ընդհանուր տեղեկություններ. Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնը, որը հիմնադրվել է 2001 թվականին, բազմակողմ համագործակցության արդյունք է, որը միավորում է Երևան և Լիոն քաղաքները, Ռոն դեպարտամենտը, Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության և աշխատանքի նախարարությունները, Ռոն- Հայաստան վերապատրաստում և փոխանակում ընկերությունը և Ռոնի մասնագիտական կրթության միությունը:

Նպատակները. CEPFA-ի առաքելությունն է առաջարկել տեխնիկական ուսուցում հարմարեցված ձեռնարկությունների կարիքներին:

Առաջարկվող մասնագիտությունները: Դասընթացներ հինգ ոլորտներում՝ խոհարարություն, հրուշակագործություն, վարսահարդարում, դերձակություն, ատամնաշարի պրոթեզներ:

Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնը, ինչպես և Հայաստանի բոլոր մասնագիտական կրթության հաստատությունները, կարող են մասնակցել Երազմուս + ծրագրերին:

Mme Véronique FURLAN, Directrice Générale du Centre de Formation professionnelle SEPR, partenaire du CEPFA.

Historique : Depuis son ouverture, le CEPFA a formé environ 3000 personnes.

Objectifs : Le CEPFA doit adapter son offre de formation aux besoins de l'économie arménienne, mais aussi élargir son action à l'ensemble des régions du pays.

Plan d'action:

- Développer le campus d'Erevan pour répondre aux besoins de l'économie arménienne, en veillant à :
 - Créer de nouvelles formations ;
 - Renforcer l'inclusivité et la francophonie ;
 - Travailler sur le développement durable ;
 - Conserver une forte éthique sociale (cours peu cher et bourses) ;
 - Intégrer davantage le campus au sein du quartier (projet d'ouverture d'une épicerie solidaire dans l'enceinte du CEPFA) ;
 - Créer un incubateur pour les élèves afin d'accompagner la création d'entreprises;

Տիկին Վերոնիկ ՖՈՒՐԼԱՆ, Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնի գործընկեր SEPR Մասնագիտական ուսումնական կենտրոնի գլխավոր տնօրեն:

Ընդհանուր տեղեկություններ. Ստեղծման օրվանից Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնը ունեցել է 3000 սովորող:

Նպատակները. Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնը պետք է իր ուսուցման առաջարկը հարմարեցնի Հայաստանի տնտեսության կարիքներին, ինչպես նաև ընդլայնի իր գործունեությունը երկրի բոլոր մարզերում:

Գործողությունների ծրագիր.

- Չարգացնել Երևանի կամպուսը՝ Հայաստանի տնտեսության պահանջները բավարարելու համար, նախատեսելով.
 - Ստեղծել նոր դասընթացներ,
 - Ամրապնդել ներառականությունը և Ֆրանկոֆոնիան,
 - Աշխատել կայուն զարգացման ուղղությամբ,
 - Պահպանել ուժեղ սոցիալական էթիկա (մատչելի դասընթացներ և կրթաթոշակներ);
 - Կամպուսի ինտեգրումը թաղամասում (Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնի տարածքում սոցիալական մթերային խանութ բացելու ծրագիր);
 - Ստեղծել ինկուբատոր աշակերտների համար բիզնեսի ստեղծմանն աջակցելու նպատակով:

- Agir au niveau des régions grâce aux leviers suivants :
 - Faire du campus de Erevan un centre pilote et de ressources ;
 - Travailler en réseau avec des structures présentes sur les territoires ; les acteurs intéressés peuvent contacter le CEPFA ;
 - Inventer le concept de « CEPFA in the box » sur le modèle de ce qu'a développé le TUMO.
- Մարզային մակարդակում գործել հետևյալ լծակների միջոցով.
 - Երևանի կամպուսը դարձնել փորձնական և ռեսուրս կենտրոն,
 - Շրջաններում առկա կառույցների հետ ցանց ստեղծել, շահագրգիռ կողմերը կարող են կապ հաստատել Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոնի հետ,
 - ԹՈՒՄՈ-ի մշակած մոդելի հիման վրա, ստեղծել «CEPFA in the box» Ֆրանս-հայկական մասնագիտական ուսումնական կենտրոն բոքսերում տարբերակը:

SANTÉ

ԱՌՈՂՁԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

M. Artak JUMAYAN, Vice-ministre de la Santé d'Arménie.

Présentation de l'action du Ministère de la santé ces dernières années :

- Traitement et prévention du cancer :
 - Frais de chirurgie du cancer et radiothérapie pris en charge pour tous ;
 - Dépistage gratuit des cancers du sein, de la prostate et de l'estomac ;
 - Pour les enfants de 0 à 7 ans, frais de santé gratuits.
- Amélioration des conditions hospitalières :
 - Rénovation de centres médicaux ;
 - Amélioration des relations entre les dispensaires ruraux et les polycliniques, grands hôpitaux grâce aux nouvelles technologies.
- Coopération arméno-française :
 - Mémorandum entre les institutions médicales des deux pays.

Պարոն Արտակ ՋՈՒՄԱՅԱՆ՝

Հայաստանի Առողջապահության փոխնախարար.

Առողջապահության նախարարության վերջին տարիների գործունեության ներկայացում.

- Զաղցկեղի բուժում և կանխարգելում,
 - Զաղցկեղի վիրահատության և ռադիոթերապիայի ծախսերի ֆինանսավորում բոլորի համար ,
 - Կրծքագեղձի, շագանակագեղձի և ստամոքսի քաղցկեղի անվճար զննում,
 - 0-7 տարեկան երեխաների անվճար բուժօգնություն:
- Հիվանդանոցային պայմանների բարելավում.
 - Բժշկական կենտրոնների վերանորոգում,
 - Նոր տեխնոլոգիաների շնորհիվ գյուղական ամբուլատորիաների և պոլիկլինիկաների, խոշոր հիվանդանոցների միջև հարաբերությունների բարելավում:
- Հայ-ֆրանսիական համագործակցություն.
 - Հուշագիր երկու երկրների բժշկական հաստատությունների միջև:

Remarques :

- Difficultés de la médecine de proximité liées à un manque de personnels encadrant ;
- Soutien du Ministère de la santé à des actions de coopération décentralisée :
 - Coopération entre Vienne et Goris ;
 - Collaboration avec la COAF, pour la mise en place d'un centre de santé pour 15 villages ;
 - Partenariat entre le Ministère de la santé et les Hospices Civils de Lyon.

Դիտարկումներ.

- Դժվարություններ տեղերում բուժօգնության կազմակերպման հարցում՝ անձնակազմի պակասի պատճառով,
- Առողջապահության նախարարության աջակցությունը ապակենտրոնացված համագործակցության գործունեությանը.
 - Համագործակցություն Վիենն և Գորիս քաղաքների միջև
 - Համագործակցություն ՔՈԱՖ-ի հետ 15 գյուղերի համար առողջապահական կենտրոն հիմնելու նպատակով,
- Գործընկերություն Առողջապահության նախարարության և Լիոնի քաղաքացիական հիվանդանոցների միջև

Mme Florence ADNET CAVAILLE,
Responsable des Relations Internationales,
Direction Générale des Hospices Civils de Lyon
(HCL).

Տիկին Ֆլորանս ԱԴՆԵ ՔԱՎԱՅ, Լիոնի
քաղաքացիական հիվանդանոցների գլխավոր
տնօրինության միջազգային
հարաբերությունների պատասխանատու
(HCL):

Historique :

Les HCL représentent 13 établissements et 24 000 personnes sur la région lyonnaise.

La coopération institutionnelle des HCL avec l'Arménie a débuté en 2020, sur la question du COVID puis sur les conséquences de la guerre des 44 jours.

Ընդհանուր տեղեկություններ.

- Լիոնի քաղաքացիական հիվանդանոցները միավորում են 13 հաստատություն և 24000 մարդ Լիոնի շրջանում:
- Լիոնի քաղաքացիական հիվանդանոցների ինստիտուցիոնալ համագործակցությունը Հայաստանի հետ սկսվել է 2020 թվականին՝ ԿՌՎԻԴ-ի խնդրի, այնուհետև 44-օրյա պատերազմի հետևանքների շուրջ:

Coopération avec l'Arménie :

Axes de coopération retenus :

Prise en charge médico-chirurgicale des blessés de guerre ;

Rééducation et réadaptation ;

Travail conjoint avec les hôpitaux de Paris et de Marseille.

Հայաստանի հետ համագործակցություն.

- Համագործակցության ընտրված ոլորտները.
- Բժշկական և վիրաբուժական օգնություն պատերազմի վիրավորներին
- Վերականգնում և վերաադապտացիա,
- Համատեղ աշխատանք Փարիզի և Մարսելի հիվանդանոցների հետ:

Actions menées :

- En octobre 2021, organisation d'un colloque sur la prise en charge des blessés de guerre à l'Université de Erevan ;
- Signature d'un accord-cadre avec le Ministère de la Santé d'Arménie, l'Université médicale de Erevan, l'Université Claude Bernard de Lyon et le Centre Hospitalier Le Vinatier ;
- Mise en place d'un système de compagnonnage entre praticiens français et arméniens : missions de praticiens français en Arménie et accueil en France de praticiens arméniens ;
- Volonté de travailler sur la formation de formateurs, pour les médecins et le personnel paramédical.

Իրականացված գործողություններ .

- 2021 թվականի հոկտեմբերին Երևանի համալսարանում պատերազմի վիրավորների խնամքի վերաբերյալ սիմպոզիումի կազմակերպում;
- Շրջանակային համաձայնագրի ստորագրում Հայաստանի Առողջապահության նախարարության, Երևանի բժշկական համալսարանի, Լիոնի Կլոդ Բեռնար համալսարանի և Լե Վինատիե հիվանդանոցային կենտրոնի հետ,
- Ֆրանսիացի և հայ բժիշկների համագործակցության համակարգի ստեղծում. Ֆրանսիացի բժիշկների առաքելություններ Հայաստանում և հայ բժիշկների ընդունելություն Ֆրանսիայում,
- Պատրաստակամություն աշխատելու բժիշկների և պարաբժշկական անձնակազմի վերապատրաստողների վերապատրաստման ուղղությամբ:

M. Philippe PERNOUX, Kinésithérapeute auprès des HCL.

Historique : Il y a eu sept missions réalisées depuis la guerre des 44 jours grâce aux HCL, sous la responsabilité du Pr. Aram Gazarian, qui ont mobilisé plus de vingt professionnels de santé lyonnais. Ces missions ont été pensées selon une approche pluridisciplinaire, avec le souci d'adopter un regard holistique sur la prise en charge des patients. Les professionnels de santé lyonnais ont vraiment senti un échange : ils ont apporté et rapporté de nombreuses connaissances de leurs missions.

Projets :

- Favoriser les échanges entre les professionnels de santé en cours de formation : recevoir à Lyon des stagiaires chirurgiens orthopédistes et rééducateurs arméniens, inscrire l'Arménie dans un programme Erasmus pour pouvoir envoyer en Arménie des étudiants du domaine paramédical pour des stages de cinq semaines ;
- Travailler avec des structures œuvrant pour la réinsertion professionnelle des personnes en situation de handicap (c'est la « suite logique » du soin ; le travail est un opérateur de santé).

Պրն Ֆիլիպ ՊԵՐՆՈՒ, Լիոնի քաղաքացիական հիվանդանոցների կինեզիթերապևտ.

Ընդհանուր տեղեկություններ. 44-օրյա պատերազմից հետո, Լիոնի քաղաքացիական հիվանդանոցների շնորհիվ, պրոֆեսոր Արամ Ղազարյանի գլխավորությամբ իրականացվել է 7 առաքելություն, որը համախմբել է Լիոնից ժամանած ավելի քան 20 բուժաշխատողի: Այս առաքելությունները կազմակերպվել են բազմամասնագիտական մոտեցմամբ՝ հիվանդների բուժման վերաբերյալ ամբողջական պատկերացում կազմելու նպատակով: Լիոնի բուժաշխատողների համար իսկական փորձի փոխանակում էր. Իրենց առաքելության ընթացքում նրանք հնարավորություն ունեցան թե՛ կիսվելու իրենց բազմակի փորձով, և թե՛ ծանոթանալու մեր զանազան փորձին:

Նախագծեր.

- Նպաստել առողջապահական ոլորտի ուսանողների միջև փորձի փոխանակմանը. հյուրընկալել հայ պրակտիկանտ օրթոպեդ և վերականգնողական վիրաբույժ ուսանողների Լիոնում, գրանցել Հայաստանը Էրազմուս ծրագրում, որպեսզի կարողանան պարաբժշկական բնագավառի ուսանողներին ուղարկել Հայաստան 5-շաբաթյա պրակտիկայի համար,
- Աշխատել հաշմանդամություն ունեցող անձանց կրկին աշխատանքային գործունեության մեջ ներգրավելու ուղղությամբ աշխատող կառույցների հետ (սա բուժման «տրամաբանական շարունակությունն է»): աշխատանքը առողջության կառավարիչն է):

Mme Sylvia TOPOUZKHANIAN, Chargée de mission « Coopération Internationale », Centre Hospitalier LE VINATIER

Historique : Coopération débutée il y a une vingtaine d'années, autour de l'échange de pratiques et de coopérations dans différents hôpitaux psychiatriques arméniens, qui a permis l'accueil à Lyon de nombreuses délégations arméniennes.

Objectifs de la coopération : Les échanges contribuent à l'évolution des pratiques médicales, du point de vue des soins mais aussi du management des équipes et de l'organisation des espaces de soin.

- Projets menés dans le domaine de la psychiatrie :
- En février 2020, organisation à Erevan d'un colloque franco-arménien de pédopsychiatrie (thèmes abordés : dépression chez l'enfant, troubles du comportement alimentaire, du neurodéveloppement, etc.) ;
- Dans le contexte de la guerre des 44 jours, organisation de webinaires pour permettre des échanges théorico-cliniques sur la prise en charge des blessés de guerre, mais aussi ouvrir des espaces de parole pour que les soignants arméniens puissent partager leurs difficultés ;
- En novembre 2021, organisation d'un congrès digital bilingue sur la thématique du trauma, à destination des soignants, mais aussi des enseignants et des professionnels de la petite enfance ;
- En octobre 2022, projet d'organiser un autre congrès franco-arménien bilingue sur la thématique « stress et résilience » ;
- Souci de prendre en compte la question de l'épuisement professionnel des personnels soignants arméniens, qui sont peu nombreux et extrêmement sollicités.

Տիկին Սիլվիա ԹՈՓՈՒԶԻԱՆՅԱՆ, Միջազգային համագործակցության պատասխանատու, ԼԵ ՎԻՆԱՏԻԵ հիվանդանոցային կենտրոն

Ընդհանուր տեղեկություններ.

Համագործակցություն, որը սկսվել է մոտ քսան տարի առաջ և հիմնված է հայկական տարբեր հոգեբուժարաններում փորձի փոխանակման և համագործակցության վրա, ինչը հնարավորություն է տվել Լիոնում ընդունելու բազմաթիվ հայկական պատվիրակությունների:

Համագործակցության նպատակները.

Փոխանակումները նպաստում են բժշկական պրակտիկայի զարգացմանը ոչ միայն բուժման, այլ նաև թիմային կառավարման և բուժական տարածքների կազմակերպման ոլորտներում:

- Նախագծեր հոգեբուժության ոլորտում.
- Մանկական հոգեբուժություն. 2020 թվականի փետրվարին Երևանում մանկական հոգեբուժության թեմայով Ֆրանս-հայկական համաժողովի կազմակերպում (թեմաներ՝ ընկճախտ երեխաների մոտ, սննդի ընդունման խանգարումներ, նյարդային զարգացում և այլն),
- 44-օրյա պատերազմի համատեքստում վիրավորներին խնամելու տեսական և կլինիկական փորձի փոխանակման, ինչպես նաև հայ բուժքույրերի՝ իրենց դժվարությունները կիսելու համար վերինարների կազմակերպում,
- 2021 թվականի նոյեմբերին վնասվածքաբանության թեմայով երկլեզու թվային կոնգրեսի կազմակերպում՝ խնամողների, ինչպես նաև դասավանդողների և նորածինների առողջության հարցերով մասնագետների համար,
- 2022 թվականի հոկտեմբերին նախատեսված է կազմակերպել ևս մեկ երկլեզու Ֆրանս-հայկական համագումար՝ «սթրես և դիմադրողականություն» թեմայով,
- Նպատակն է՝ հաշվի առնել հայ բուժաշխատողների շրջանում հոգնաժողովի խնդիրը, որոնք սակավաթիվ են և չափազանց պահանջված:

**QUESTIONS-RÉPONSES
ET CONCLUSION**

**ՀԱՐՑ-ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԵՎ
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ**

Mme Anne Louyot, Ambassadrice de France en Arménie.

Bilan des Assises :

- L’Ambassade de France se propose d’accompagner la suite de ces Assises, si nécessaire par l’organisation de réunions sectorielles.
- Il existe des possibilités de nouvelles coopérations, comme en témoigne la forte représentation arménienne.

Comment faire les choses encore mieux :

- Se coordonner : identifier les territoires et domaines prioritaires, éviter une répétition des actions menées, avoir un répertoire complet et actualisé de ce qui se fait ;
- Fluidifier les rapports :
 - Par la formation en langue des personnes en charge des projets de coopération internationale au sein des collectivités ;
 - Par l’articulation avec les programmes européens : tenir compte de ce qui se fait déjà, voire éventuellement bénéficier de financements européens.

Տիկին Անն Լույո, Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպան:

Համաժողովի գնահատական.

- Ֆրանսիայի դեսպանությունն ստանձնում է հետևել այս համաժողովի որոշումների իրականացմանը, ըստ անհրաժեշտության ոլորտային հանդիպումներ կազմակերպելու միջոցով :
- Կան նոր համագործակցությունների հնարավորություններ, ինչի մասին վկայում է հայկական պատվիրակության մեծաթիվ լինելը:

Ինչպես բարելավել աշխատանքները.

- Համակարգել. սահմանել առաջնահերթ տարածքներն ու ոլորտները, խուսափել գործողությունների կրկնությունից, ունենալ կատարված աշխատանքների ամբողջական և թարմացվող գրանցամատյան,

Հարաբերությունների հեշտացում.

- Տեղական մարմիններում միջազգային համագործակցության ծրագրերի պատասխանատուների լեզվի ուսուցման դասընթացների միջոցով,
- Կապ պահպանելով եվրոպական ծրագրերի հետ. հաշվի առնել, թե ինչ է արդեն արվում և, հնարավորության դեպքում, օգտվել եվրոպական ֆինանսավորումից :

Au sujet de la francophonie et de la santé :

- Dans le cadre de la feuille de route de la francophonie construite avec les autres ambassades des États de la Francophonie, les collectivités françaises peuvent jouer un rôle important, notamment en envoyant en Arménie des jeunes diplômés en FLE et en proposant l'apprentissage du français en complément des actions de coopération décentralisée mises en œuvre avec leurs partenaires arméniens ;
- Un expert français va rejoindre le Ministère arménien de la Santé ; sa présence devrait contribuer à améliorer encore davantage la coordination des actions entre nos deux pays.

Ֆրանկոֆոնիայի և առողջապահության թեմայով.

- Որպես ֆրանկոֆոնիայի ճանապարհային քարտեզի մաս, որը կառուցվել է այլ ֆրանսախոս երկրների դեսպանատների հետ համատեղ, Ֆրանսիայի տեղական համայնքները կարող են կարևոր դեր խաղալ, մասնավորապես՝ Հայաստան ուղարկելով ֆրանսերենը որպես օտար լեզու ուսումնասիրող երիտասարդ շրջանավարտներին և առաջարկելով սովորել ֆրանսերեն՝ որպես հայ գործընկերների հետ համատեղ իրականացվող համագործակցության ապակենտրոնացված գործունեության մաս,
- Ֆրանսիացի մի փորձագետը կաշխատի Հայաստանի առողջապահության նախարարությունում, նրա ներկայությունը պետք է էլ ավելի բարելավի մեր երկու երկրների միջև համակարգումը:

M. Hrachya Sargsyan, Maire d'Everan

Պրն Հրաչյա Սարգսյան, Երևանի քաղաքապետ

M. Xavier D'Argoeves, délégué adjoint à l'action extérieur des collectivités territoriales (MEAE).

- Rappel de l'existence des appels à projet de la DAECT qui permettent à des collectivités françaises et leurs partenaires de bénéficier de financement. Présentation à cette adresse : <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/action-exterieure-des-collectivites-territoriales/financer-mes-projets-de-cooperation-decentralisee/>;
- Développement récent de la coopération avec le PNUD afin de professionnaliser, de systématiser et d'inscrire la coopération décentralisée dans un cadre plus stratégique.

Պրն Քզավիե Դ'Արգյով, տեղական համայնքների արտաքին գործողությունների պատվիրակության տեղակալ (MEAE).

- Հիշեցնում է տեղական համայնքների արտաքին գործողությունների վարչության կողմից հայտարարվող մրցույթի մասին, որոնք հնարավորություն են տալիս Ֆրանսիայի տեղական իշխանություններին և նրանց գործընկերներին ֆինանսավորում ստանալ: Տեղեկավորությունը՝ ստորև հասցեով.
<https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/action-exterieure-des-collectivites-territoriales/financer-mes-projets-de-cooperation-decentralisee/>;
- Վերջին շրջանում ՄԱԶԾ-ի հետ համագործակցության զարգացում՝ սպակենտրոնացված համագործակցությունն ավելի պրոֆեսիոնալ դարձնելու, համակարգելու և ավելի ռազմավարական շրջանակ տեղափոխելու նպատակով:

M. Vatché Terteryan, Vice-ministre de l'Administration territoriale et des Infrastructures.

Le Vice-ministre espère que la coopération franco-arménienne menée sur les thématiques du tourisme, de la jeunesse, de l'agriculture pourra être élargie à l'ensemble des régions arméniennes.

Le gouvernement arménien accorde une place importante à la coopération décentralisée, comme en témoigne la présence, lors de ces Assises, de représentants de six régions d'Arménie, dont cinq gouverneurs et un vice-gouverneur, ce qui constitue une première.

Actions à venir :

- La représentation des régions lors des Assises va permettre de créer une équipe de coopération au niveau des régions afin de poursuivre les échanges à l'issue de l'évènement.
- Le ministère doit réfléchir à la manière dont le gouvernement peut apporter un soutien renforcé aux collectivités arméniennes dans la poursuite de leurs coopérations.
- Le ministère va mettre en place des programmes de formation pour les administrations régionales, en s'appuyant notamment sur le développement du numérique. Ces moyens numériques pourront également être des outils pour favoriser l'apprentissage des langues, et en particulier le français.

Պրն Վաչե Տերտերյան, Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների փոխնախարար

Փոխնախարարը հույս ունի, որ ֆրանս- հայկական համագործակցությունը զբոսաշրջության, երիտասարդության և գյուղատնտեսության թեմաների շուրջ կարող է տարածում գտնել Հայաստանի բոլոր շրջաններում:

- Հայաստանի կառավարությունը մեծ նշանակություն է տալիս ապակենտրոնացված համագործակցությանը, ինչի վկայությունն է Հայաստանի վեց մարզերի ներկայացուցիչների, այդ թվում՝ հինգ մարզպետների և փոխմարզպետի աննախադեպ ներկայությունը համաժողովին:

Այլազգա գործողություններ.

- Համաժողովում մարզերի ներկայությունը շրջանային մակարդակով հնարավորություն կտա միջոցառումից հետո ստեղծել համագործակցության թիմ՝ փոխանակումները շարունակելու համար:
- Նախարարությունը պետք է մտածի, թե ինչպես կառավարությունը կարող է ավելի մեծ աջակցություն ցուցաբերել հայ համայնքներին հետագա համագործակցության հարցում:
- Նախարարությունը մարզային վարչությունների համար կստեղծի վերապատրաստման ծրագրեր, այդ թվում՝ թվային զարգացման ծրագրեր: Այս թվային ռեսուրսները կարող են լինել նաև լեզուների, հատկապես ֆրանսերենի ուսուցման խթանման գործիք:

Cinquièmes Assises de la coopération décentralisée franco-arménienne :

- La santé et la formation pourraient faire partie des thèmes centraux des prochaines Assises.
- Le gouvernement arménien fera tout pour que les cinquièmes Assises se tiennent en Arménie, et si possible dans la région du Syunik.

Փրանս-հայկական ապակենտրոնացված համագործակցության հինգերորդ համաժողով.

- Առողջապահությունն ու կրթությունը կարող են դառնալ հաջորդ համաժողովների կենտրոնական թեմաները:
- Հայաստանի կառավարությունն ամեն ինչ կանի, որպեսզի հինգերորդ համաժողովն անցկացվի Հայաստանում, հնարավորության դեպքում՝ Սյունիքի մարզում:

Pour conclure, **Mme Sonia Zdorovtsoff**, Présidente du groupe-pays Arménie de Cités Unies France, remercie une dernière fois l'ensemble des participants et des participantes, et en particulier toutes les personnes venues d'Arménie, pour leur présence et leurs contributions aux échanges des deux journées.

Elle donne rendez-vous aux personnes qui le souhaitent pour participer aux trois visites de terrain proposées en clôture de ces Assises, en résonance avec les trois ateliers thématiques qui se sont tenus le 29 juin :

- Visite du centre extrascolaire de création numérique TUMO à Charbonnières ;
- Visite du Centre de Ressources de Botanique Appliquée de Lyon (CRBA) à Charly ;
- Visite d'un site du Sentier Grande Randonnée Métropolitaine (GRM).

Եզրափակելով **Սոնյա Չորովցովը**, Փրանսիայի միավորված քաղաքների Հայաստանի խմբի նախագահը, շնորհակալություն հայտնեց բոլոր մասնակիցներին և մասնավորապես Հայաստանից ժամանած բոլոր անձանց՝ իրենց ներկայության և երկու օրերի ընթացքում մտքերի փոխանակմանը մասնակցելու համար:

Նա հրավիրում է ցանկացողներին համաժողովի ավարտից հետո մասնակցել լառաջարկվող երեք այցելություններին, որոնք համահունչ են հունիսի 29-ին տեղի ունեցած երեք թեմատիկ աշխատանքային խմբերին.

- Այցելություն ԹՈՒՄՈ թվային ստեղծարար կենտրոն Շարբոնիերում,
- Այցելություն Լիոնի կիրառական բուսաբանության կենտրոն (CRBA) Շառլիում,
- Այցելություն Գրանդ Ռանդոնե Մետրոպոլիտեն (Grande Randonnée Métropolitaine) երթուղու հատվածներից մեկը:

6

DÉCLARATION CONJOINTE

ՀԱՄԱՏԵՂ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Dans la continuité des précédentes Assises, organisées à Erevan en 2010 et 2016, et à Valence en 2013, se sont tenues, à Lyon, les 29 et 30 juin 2022, les Quatrièmes Assises de la Coopération décentralisée franco-arménienne. Co-organisées par la Ville de Lyon, la Métropole de Lyon, Cités Unies France et l'Union des Communes d'Arménie, cet évènement a bénéficié du soutien des ministères des Affaires Étrangères français et arménien, et du ministère de l'Administration territoriale et des Infrastructures arménien. Il a aussi pu compter sur l'implication de l'Ambassade de France en Arménie ainsi que celle de l'Ambassade d'Arménie en France.

Près de deux cents personnes, représentant des collectivités territoriales françaises et arméniennes, se sont réunies pour débattre de problématiques communes, partager leurs expériences et réfléchir, ensemble, aux perspectives de développement de leurs coopérations.

Ի շարունակություն 2010 և 2016 թվականներին Երևանում և 2013 թվականին Վալանսում կազմակերպված նախորդ համաժողովների, 2022 թվականի հունիսի 29-ին և 30-ին Լիոնում տեղի ունեցավ ֆրանս-հայկական ապակենտրոնացված համագործակցության չորրորդ համաժողովը: Միջոցառման համակազմակերպողներն են Լիոնի քաղաքապետարանը, Լիոնի մետրոպոլիան, Ֆրանսիայի միավորված քաղաքներ ընկերությունը և Հայաստանի համայնքների միությունը : Մջոցառմանն աջակցել են Ֆրանսիայի և Հայաստանի Արտաքին գործերի նախարարությունները, ինչպես նաև Հայաստանի տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը: Համաժողովի կազմակերպմանն օժանդակել են նաև Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանությունը, ինչպես նաև Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսպանությունը:

Ֆրանսիայի և Հայաստանի տեղական մարմինները ներկայացնող շուրջ երկու հարյուր մասնակիցներ հանդիպեցին քննարկելու ընդհանուր խնդիրնրը, փոսանակելու իրենց փորձառությունը և միասին քննարկելու իրենց համագործակցության զարգացման հեռանկարների մասին:

A l'issue de ces deux jours d'échanges et de discussions dans une atmosphère d'amitié et de coopération, les collectivités territoriales d'Arménie et de France se sont accordées sur les conclusions suivantes :

1. Le contexte de ces dernières années, façonné par la guerre des 44 jours, la pandémie de Covid-19 et leurs conséquences, a entraîné un ralentissement de la coopération décentralisée franco-arménienne. Aujourd'hui, cette coopération a besoin de retrouver un nouvel élan, tenant compte de ce nouveau contexte.
2. La réforme territoriale arménienne, marquée notamment par un remembrement des communes, offre une formidable opportunité de renforcer les liens qui unissent les collectivités arméniennes et françaises.
3. Les parties sont convenues de développer, dans le respect et l'intérêt mutuels, la coopération décentralisée dans tous les domaines, en particulier ceux de la santé, de la formation professionnelle, du développement rural et agricole, du tourisme ainsi que de la ville durable et intelligente (« smart city »), conformément aux orientations stratégiques définies par la feuille de route économique franco-arménienne 2021-2026.

Բարեկամության և համագործակցության մթնոլորտում կայացած այս երկու օրվա փոխանակումների և քննարկումների ավարտին Հայաստանի և Ֆրանսիայի տեղական համայնքները հանգեցին հետևյալ եզրակացությունների.

1. Վերջին տարիների համատեքստը, որը ձևավորվել է 44-օրյա պատերազմի, Կովիդ-19-ի համաճարակի և դրա հետևանքների արդյունքում, հանգեցրել է ֆրանս-հայկական ապակենտրոնացված համագործակցության դանդաղեցմանը: Հաշվի առնելով այս նոր համատեքստը, այսօր համագործակցությունը նոր խթանի կարիք ունի:
2. Հայաստանի տարածքային բարեփոխումը, որը նշանավորվել է հատկապես համայնքների վերակազմակերպմամբ, հիանալի հնարավորություն է ընձեռում ամրապնդելու հայ և ֆրանսիական համայնքների միջև կապերը:
3. Կողմերը պայմանավորվել են փոխադարձ հարգանքի և շահերի հիման վրա զարգացնել ապակենտրոնացված համագործակցությունը բոլոր ոլորտներում, մասնավորապես առողջապահության, մասնագիտական կրթության, գյուղական շրջանների և գյուղատնտեսության զարգացման, զբոսաշրջության, ինչպես նաև կայուն և խելացի քաղաքների ոլորտներում, համաձայն 2021-2026 թվականների ֆրանս-հայկական տնտեսական ճանապարհային քարտեզով սահմանված ռազմավարական ուղղությունների:

4. Les parties françaises et arméniennes sont convenues d'améliorer la coordination globale de leurs actions, et de promouvoir, auprès de leurs gouvernements respectifs, la nécessité d'un soutien accru de leur part en faveur du développement de la coopération décentralisée.

4. Ֆրանսիական և հայկական կողմերը պայմանավորվել են բարելավել իրենց գործողությունների ընդհանուր համակարգումը և իրենց երկրների կառավարությունների ուշադրությունը հրավիրել ապակենտրոնացված համագործակցության զարգացմանն ուղղված իրենց աջակցությունն ավելացնելու անհրաժեշտության վրա:

5. Les parties sont convenues d'organiser les prochaines Assises de la Coopération décentralisée franco-arménienne en Arménie, dans la région du Syunik, dans trois ans.

5. Կողմերը պայմանավորվել են ֆրանս-հայկական ապակենտրոնացված համագործակցության հաջորդ համաժողովը կազմակերպել Հայաստանում՝ Սյունիքի մարզում, երեք տարի անց :

GRAND LYON
la métropole

